

ПРЕМУДРІСТЬ

ПРЕМУДРІСТЬ ЗБУДУВАЛА СОБИ
ДИМ, ВИТЕСАЛА СІМ СТОВПІВ
ЙОГО, ЗАКОЛОЛА ЖЕРТВУ,
РОЗБІВЛА ВІНО СВОЄ І
ПРИГОТУВАЛА В СЕБЕ ТРАПЕЗУ;
ПОСАЛА СЛУГ СВОЇХ
ПРОГОЛОСИТИ З ВИСОЧИН
МІСЬКИХ: "ХТО НЕРОЗУМНИЙ,
ЗВЕРНИСЯ СЮДИ!" І БІДНИМ НА
РОЗУМ ВОНА СКАЗАЛА: "ІДІТЬ,
ІЖТЕ ХЛІБ МІЙ І ПИЙТЕ ВІНО,
МНОЮ РОЗЧИНЕНЕ; ЗАЛИШТЕ
НЕРОЗУМНЕ, І ЖИВІТЬ, І ХОДІТЬ
ШЛЯХОМ РОЗУМУ".

КНИГА ПРИТЧ СОЛОМОНОВИХ

Ж ГЛАВА

Видано з благословення
Святійшого Патріарха
Київського і всієї Руси-України
ФІЛАРЕТА

Переклад українською мовою здійснено
редакцією журналу “Премудрість Божя Софія”

Головний редактор: Володимир Михальнюк
Заступник директора: Юрій Романюк
Директор: Ольга Юрчишин
Редактор-коректор: Анатолій Шкляр

Засновник та видавець ПП Михальнюк В.А.
Реєстраційне свідоцтво: ЛВ 562 від 11.06.2002 р.

Адреса для кореспонденції: а/с 14, м. Стрий, Львівська обл.
Україна, 82400; тел.: (04325) 47-3-24
тел. головного редактора: 8-095-803-82-87
E-mail: Sophiya_strij@ukr.net
Skype™ [sophiya_strij](#)

Жереб апостола

Чи читав ти Євангеліє, Вічну Книгу Життя? Але якщо ти навіть не читав всього Євангелія повністю, ти, мабуть, знаєш, що Євангелій є чотири – кожне з яких написав один з апостолів. Четверте Євангеліє написано останнім. Написав його апостол Іван Богослов – улюблений учень Христа, про якого згадується у всіх чотирьох Євангеліях.

Святий Апостол і Євангеліст Іван Богослов був сином Заведея і Саломеї, дочки Йосипа Обручника. Господь Ісус Христос ходив по березі моря Галилейського, обираючи Собі учнів з рибалок, які потім стали апостолами. Він обрав Собі двох братів – Петра і Андрія. Побачивши й інших братів, Якова та Івана, що разом зі своїм батьком Заведеєм лагодили невід у човні. Господь покликав і їх. І вони, залишивши човен та батька свого, пішли за Ісусом Христом.

Батько Заведей мав великий маєток, робітників і був поважним членом іудейської громади, одним із наближеих до перво-

священика. Мати Саломея згадується серед дружин, що служили Господу своїм майном. Іван спочатку був учнем пророка Івана Хрестителя, від учителя він чув про Христа як про Агнця Божого, що бере на Себе гріхи світу. Іван пішов разом з Яковом за Спасителем і слухав Його проповіді. Але учнем ще не став. Та після чуда, яке здійснив Господь на Генісаретському озері, він постійно перебував з Ісусом Христом.

Яків та Іван були названі Господом «Синами громовими», тому що їх проповідкування пізніше буде почуте, як грім, по всьому світу та просвітить всю землю. І ходив Іван за благим Учителем своїм, навчаючись із уст Його премудрості. І любив його Господь за смиренну, непорочну і чисту душу. Господь шанував його як неабиякого із дванадцяти апостолів; він був одним із трьох наближених учнів Христових, яким Господь багато разів відкривав Божественні Тайни.

Так, при воскресінні дочки Яірової, Він дозволив бути присутнім тільки Петру, Якову та Івану. Вони також були свідками слави Господньої, коли Ісус узяв Петра, Івана і Якова та пішов молитись на гору.

І коли Господь молився, то вигляд лиця Його преобразився, а одежа Його стала білою і блискучою.

І явились два мужі, і з Ним розмовляли. То були Мойсей та Ілля, які з'явилися в славі, і говорили про розп'яття Його, яке в Єрусалимі Він має прийняти.

Іван як улюблений учень всюди невідлучно був із Христом. А про те, як любив його Христос, ми дізнаємося з того, що Іван лежав на грудях Спасителя. На Тайній Вечері, коли Господь передвіщав, що Його зрадить один із присутніх, і учні почали переглядатися між собою, не розуміючи, про кого Він говорить.

Тоді Іван лежав на грудях Ісуса. Ось як він сам свідчить про це в Євангелії: «А був за столом, біля грудей, той з Його учнів, що його Ісус любив. До нього й кивнув Симон-Петро та мовив йому: «Спитайся лишень, хто той, про якого Він каже?» Отож той, нахилившись до грудей Ісусових, Йому й говорить: «Господи, хто то такий?» (Євангеліє від Івана, розділ 13, вірші 23-25).

Іван проявив до Учителя свою жертвенну любов. Коли під час страждань Христа всі апостоли залишили Його і втекли зі страху, тільки він стояв біля Хреста, плачучи та ридаючи з Пречистою Дівою Марією. За це він був усиновлений від Господа Богородицею. Коли Ісус Христос побачив Свою Матір і учня, що стояв поряд, сказав до Матері:

— Жінко! Ось син Твій!

А потім учневі своєму, Іванові:

— Ось Мати твоя!

З того часу Мати Божа та Іван завжди були разом. І Іван піклувався про Неї як про найріднішу людину. До самої кончини Марії вони разом мандрували, проповідуючи Євангеліє.

Йшли роки. Біля десяти років займалися апостоли влаштуванням Церкви в Єрусалимі, а потім почалися перші гоніння на християн. За наказом царя Ірода Агрипи апостол Яків був страчений. Йому відсікли голову. Було кинуто у в'язницю й апостола Петра. Цар також хотів стратити Івана. Тоді апостоли, за згодою Пресвятої Богородиці, вирішили, що їм настав час іти з Єрусалима і нести віру Христову в інші країни, просвічувати всі народи, як заповів Ісус Христос: «Ідіть по всьому світу і проповідуйте Євангеліє всьому творінню» (Євангеліє від Марка, розділ 16, вірш 15).

А щоб все це сталось за Божим промислом, вони вирішили кинути жереб, аби Божа Воля проявилась згідно жеребу: кому в яку країну йти. Вони написали назви різних країн і далеких областей, і кожен вийняв свій жереб. Івану Богослову дісталася Азія.

Разом з Богородицею

Іван разом з Марією, Пречистою Богородицею, вирушили в морську подорож, на острів Кіпр. Єпископом там був Лазар, якого колись воскресив Господь. У дорозі їх бурею віднесло до невідомого берега. Це був півострів Афон. Як тільки Пресвята Богородиця наблизилась до берега, усі язичницькі храми, яких було дуже багато на півострові, впали, і всі ідоли, які були там, примушені Силою Божою, сповістили про прихід Пречистої Марії – Матері Сина Божого Ісуса Христа. Люди з великою повагою зустріли Богородицю. Вони слухали Її проповіді про істинного Бога, повірили і охрестились.

Богородиця, поблагословивши народ, сказала: “Нехай буде благодать Божа на цьому місці для мешканців його з вірою та благословенням! Я буду Заступницею цьому місцю і клопотатимусь за нього перед Богом”.

З того часу цей півострів став християнським, там почали будуватися монастирі, і Сама Пречиста стала покровителькою цього місця. Вона і досі часто з’являється подвижникам, наставляючи їх. Ченці з вдячністю і смиренністю моляться до Неї і поклоняються Їй як заступниці роду християнського. На Афон заборонений вхід жінкам. За переказом перших християн Сама Мати Божа заборонила дочці грецького царя Плакідії ступити на

півострів, щоб не спокушати ченців, коли вона хотіла відвідати Ватопедський монастир, відновлений за гроші її батька. З того часу святі Афонські отці прийняли рішення, що з тієї пори жодна жінка не може навідуватись до ченців, щоб не заважати їхньому строгому подвижницькому життю.

За переказом святого Амвросія Медіоланського, що базується на свідченнях Діонісія Ареопагіта та Ігнатія Богоносця, Пресвята Богородиця була Дівою не тільки тілом, але й духом, в серці смиренною, в словах не поспішною і богорозумною, в читанні Писання невтомною, в праці бадьорою. Вона всім бажала добра, не гордувала убогими, ні над ким не насміхалась, перебувала в безперервній молитві. Богородиця часто ходила місцями, які Син Її освятив своїми стопами. Вона горіла постійною любов’ю до Бога, бажаючи переселитись в блаженні обителі Сина Свого і Бога Нашого Ісуса Христа.

Одного разу Пресвята Марія пішла на Оливну гору, щоб там помолитися. Там з’явився Їй архангел Гавриїл з райською пальмовою гілкою в руках і приніс Їй радісну звістку, про те що через три дні закінчиться Її земне життя і Господь візьме Її до Себе. Пресвята Богоматір зраділа цій звістці, Вона розповіла про неї Іванові і стала готуватися до своєї кончини. Інших

апостолів у той час не було в Єрусалимі, вони проповідували в інших місцях. Та Пресвята Марія хотіла попрощатися і з ними перед своїм відходом до Господа. І сталося велике чудо. Господь переніс їх на хмаринках із різних країн до Єрусалима. Всіх, крім апостола Томи. Боляче було для них втрачати Богородицю і спільну Матір свою, коли вони довідались, чому Бог зібрав їх. Але Божа Мати втішила їх, обіцяла не залишати їх і всіх християн після Своєї смерті, завжди молитися за них. А насамкінець поблагословила усіх, що зібралися.

Під час кончини незвичайне світло осяяло кімнату, де лежала Божа Мати. Сам Господь Ісус Христос з'явився з ангелами і прийняв Її Пречисту душу.

Апостоли поховали Пречисте тіло Божої Матері, як Вона просила, у Гетсиманському саду, у печері, де спочивали тіла Її батьків і чоловіка, праведного Йосипа. При похованні сталося багато чудес. Від дотику до труни Божої Матері сліпі прозрівали, біси виганялися і всіляка хвороба зцілювалась. Велика кількість людей йшла за похоронною процесією. Юдейські священики і начальники намагалися розігнати цей святий хід, але Господь невидимо охороняв їх. Один юдейський священик на ім'я Афоній підбіг до труни з тілом Божої Матері і хотів перекинути її. За це невидимий ангел відрубав йому обидві руки. Афоній, вражений таким страшним чудом, відразу покався, і апостол Петро приклавши його руки до тіла, зцілив його.

Через три дні після поховання Божої Матері прибув до Єрусалима і відсутній на погребінні апостол Тома. Він був дуже засмучений, що не попрощався з Пречистою Марією. Йому дуже хотілося поклонитися Її пречистому тілу. Апостоли, пошкодувавши його, вирішили піти і відвалити камінь від мо-

гильної печери, щоб дати йому можливість попрощатися з тілом Пречистої. Але коли вони відкрили печеру, то не знайшли в ній тіла Пречистої Марії, а тільки її похоронні пелени. Вражені апостоли повернулися додому і почали молитися Богові, щоб Він відкрив їм, що сталося з тілом Божої Матері. І ось увечері, закінчивши трапезу, під час молитви вони почули ангельський спів. Подивившись вгору, апостоли побачили Божу Матір, оточену ангелами, у сяйві небесної слави.

Пречиста Марія сказала апостолам: “Радуйтеся! Я з вами в усі дні і завжди буду вашою молитвеницею перед Богом”.

Апостоли радісно вигукували: «Пресвята Богородице, допомагай нам!».

Корабельна аварія

З цього часу розпочався для учня Христового, духовного сина Пречистої Діви його шлях, його жереб.

Цей шлях розділяв з ним його вірний учень – юний Прохір.

– Чому ти такий замислений, вчителю? – запитав Прохір.

– На морі чекають нас неприємності, – відповідав Іван.

– Але така воля Божа. Сумувати не варто, проте приготуй душу до випробувань.

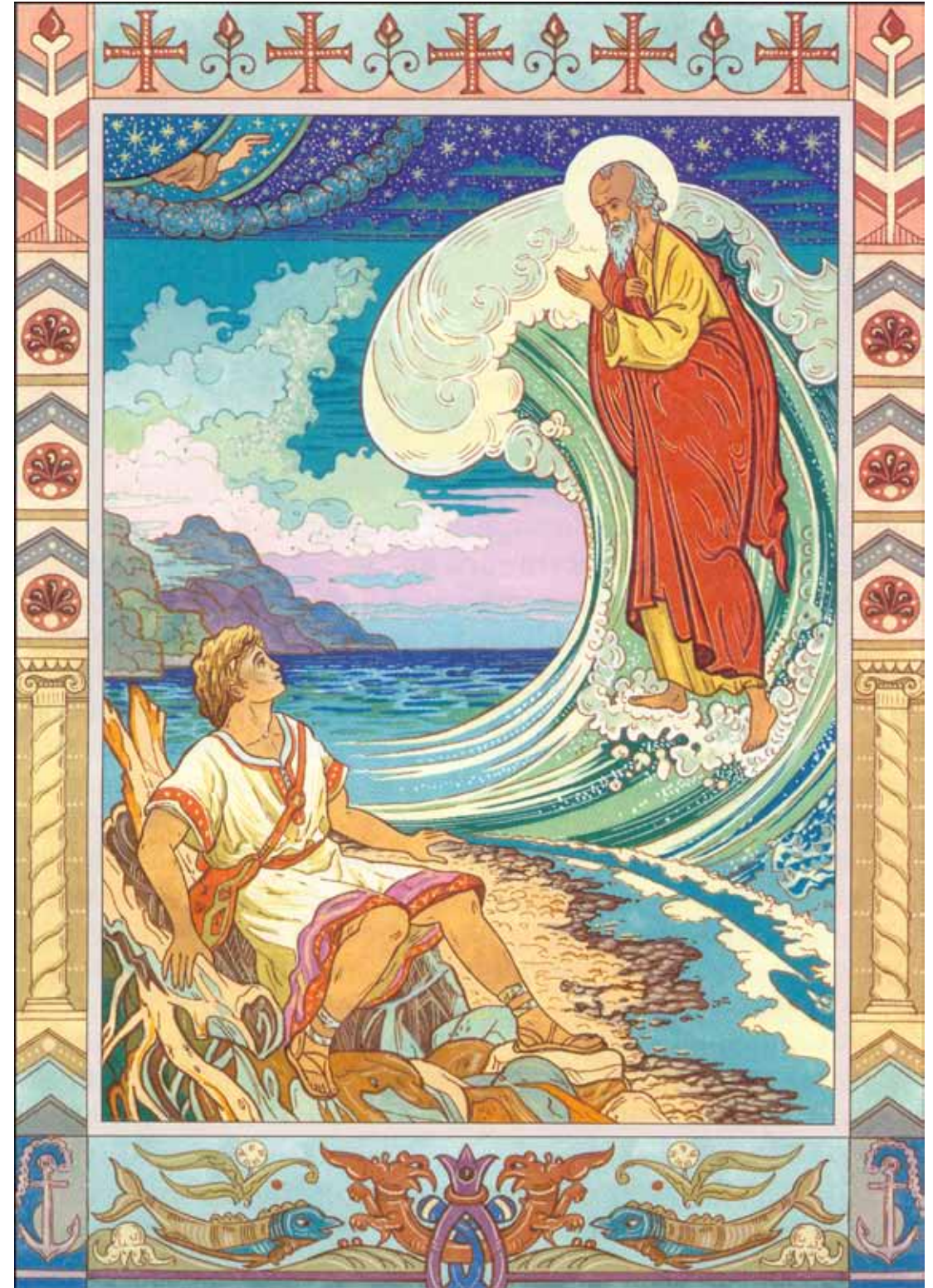
Вони сіли на корабель в Йопії; погода була сонячною, і ніщо не передвіщало бурі. Але ще не закотилося сонце, як налетів шторм. Хвилі жбурляли корабель, немов шкаралупку, а буря все посилювалася. Глибокої ночі страшний удар потряс корабель: він налетів на підводну скелю й розбився. Серед ревіння моря не можна було почути ні тріскання корабля, що ламався

бурею, ні криків жаху; глибоку пітьму іноді розтинали спалахи блискавок. Опинившись у хвилях, кожен хапався за уламки корабля, щоб не піти на дно...

Настав ранок, і хвилювання на морі стало стихати. Десь опівдні Прохора й інших мореплавців винесло до берега. О диво! Усі залишилися живими, всі були тут, хоч і пошарпані бурею, вимучені, змерзлі — всі, крім Івана... Вони опинилися недалеко від Селевкії. Декілька днів обходив Прохір узбережжя, розпитуючи всіх перехожих, маючи надію почути, що море винесло і Івана, але не дізнався нічого втішного. Він зрозумів, що вчитель загинув.

Гірко плакав Прохір, оплакуючи свого наставника та друга. Він відчував себе осиротілим і зовсім самотнім. Потім він згадав, що на ньому лежить обов'язок: жереб Івана. Тепер не разом з Іваном, а замість нього він повинен іти в Азію проповідувати Євангеліє — добру новину про втілення, навчання, смерть і во-

скресіння Христа. І, ще майже нічого не бачачи від сліз і похиту-ючись від слабкості, він вирушив у дорогу берегом моря...

Минуло два тижні. Одного разу Прохір, втомлений дорогою, сидів на березі, безустанно дивлячись на море, і тужив за Іваном. Раптом серед ясного неба із цілком спокійного й гладкого моря налетіла єдина, але величезна хвиля, з великим шумом ринула на берег і викинула людське тіло. Прохір у страшно-му хвилюванні підхопився і, спотикаючись, кинувся до того місця. Вражений, крізь сльози, що набігали, він побачив те, що знало його серце вже тоді, коли чудесна хвиля хлюпнула всією силою на берег: побачив, що це Іван!

Обійнявшись, учитель і учень плакали й дякували Богу. Чотирнадцять днів і чотирнадцять ночей носили Івана морські хвилі. Та благодаттю Божою він залишився живий!

У селищі мандрівники попросили води та хліба і, підкріпившись, вирушили до Ефесу.

Через два тижні вони досягли мети своєї подорожі. За кілька років до цього в Ефесі цілих три роки проповідував Євангеліє й перетерпів чимало пригод апостол Павло. Але Іван не став розшукувати ефеських християн. Він знав, що неминуче зустріне їх з ними, а зараз він прийшов до язичників Ефеса – до тих, хто ще не пізнав Істинного Бога й нічого не чув про Христа.

Бідними, нікому невідомими мандрівниками, прийшли Іван і Прохір у велике, відоме та багате місто Ефес.

В Ефесі

Ефес – столиця римської провінції Азії, був знаменитий насамперед храмом богині Артеміді. За переказом, у стародавні часи статуя цієї богині впала з неба, і з тих пір Ефес став центром вшановування Артеміді. Тільки ось Артеміда Ефеська була не схожа на ту богиню-дівчину, покровительку полювання, яку знали й зображали в інших частинах давньогрецького світу. Стародавня статуя, яку язичники вважали зісланою самою богинею, зображала жінку з безліччю грудей, Велику Матір, покровительку народження та плідності.

Звідусіль стікалися в Ефес люди – поклонитися Артеміді й випросити в неї багатство, сімейне благополуччя, життєві блага. Храм Артеміді Ефеської у давнину вважався одним із семи чудес світу – настільки був він чудовий. Той анти-

чний храм згорів: його підпалила людина на ім'я Герострат, щоб прославитися і щоб через тисячі років люди згадували його ім'я. Але потім відбудували новий храм – мабуть, ще гарніший. Багато прибутків приносила Артеміда Ефеська не тільки ефеським жерцям, але й власникам готелів і всім торговцям, і особливо ремісникам, які виготовляли для продажу приїжджим безліч копій храму і статуї

Артеміді – з дерева і каменю, срібла і золота.

День наближався до вечора, коли Іван і Прохір увійшли в Ефес.

Втомлені, запорошені, присіли вони на камінь на краю ринкової площі, щоб перепочити, роздивитися та з'їсти хліба. Незабаром вони помітили, що на них прискіпливо дивиться якась жінка середнього віку. Зустрівши погляд Прохора, жінка рішуче підійшла до них.

– Ви чужоземці й нікого не знаєте в Ефесі, – сказала вона, і було незрозуміло, запитує вона чи стверджує. Голос у неї був владний, але вона намагалася говорити ласкаво.

– Так, пані, – відповів Іван, спокійно й прямо глянувши на неї.

– У вас, напевно, і грошей на готель немає? Куди ж ви

підете? Чи не хочете дещо прислужитись мені? А я за це дам вам притулок і їжу.

– Бог послав нам тебе, пані. Нам потрібен притулок в Ефесі, і ми раді будемо потрудитися для тебе, наскільки вистачить наших сил.

– Тоді йдіть за мною. Кличте мене пані Романія.

Іван і Прохір пішли за нею. Минувши кілька вуличок, вони опинилися біля великого й прибраного будинку. Це були багаті лазні.

Пані Романія виявилася власницею головних і найкращих лазень Ефеса. В ту пору по всій Римській імперії лазні були одним з головних місць дозвілля: їх відвідували щодня, тут не просто милися й відпочивали, але й спілкувалися між собою. У лазнях були різноманітні басейни, їх оточували сади для прогулянок і майданчики для рухливих ігор; зали були високими, наповненими світлом, оброблені дорогими сортами каменю й усіляко оздоблені. Утримувати лазні було справою прибутковою і навіть почесною.

Романія пішла до будинку, який був найближчим до лазень; дім був великий, з прибудовами. Вона покликала слуг і звеліла нагодувати мандрівників. Уже темніло. Коли подорожні поїли зі слугами, Романія відвела їх у невелику порожню хатину.

– Тут переночуєте, – сказала вона своїм владним голосом, у якому вже не залишилося ласкавих ноток, – а завтра я дам вам роботу.

Вранці почалася робота. Моторні та похмурі слуги Романії показали, що і як треба робити. Іванові випало підтримувати вогонь у котельні, від якої нагрівалася вся лазня. Котельня знаходилася в підвалі, звідки по складній системі труб гаряча вода надходила до всіх приміщень лазні, підігрівала підлогу. А Прохір повинен був цілий день тягати й наливати в баки воду. В Ефесі, як і в інших облаштованих містах Римської імперії, був акведук, тобто зовнішній водопровід, по якому вода надходила

в місто з чистих джерел за його межами. Акведук проходив зовсім недалеко від лазень, але вода була потрібна у величезній кількості, і Прохір ледь встигав носити відра.

Іванові у спекотливій котельні було ще важче. Робота була виснажливою, а з незвички – удвічі важчою, у постійному жарі й парі, без хвилини перепочинку. Спершу слуги Романії ще були поруч і допомагали апостолам, але незабаром господарка викликала їх на інші роботи – зате сама стала ледь не щохвилини заходити перевіряти, як справляються нові працівники, і через годину на все горло кричала на них, а під вечір накинулася на Прохора з кулаками за те, що він не встиг по самі вінця наповнити бак.

– Я знаю, ви раби або злочинці, що втекли! – верещала вона. – Але якщо ви втекли від своїх хазяїв або з темниці – не думайте, що зможете втекти від мене! Якщо ви не догодите мені – я вас видам владі, і тоді вам не минути страти!

– Ми не раби і не злочинці, пані, – смиренно сказав Іван, але Романія не слухала його.

Пізно увечері, майже вночі вона випустила їх з лазні, вштовхнула в хатину, де вони ночували, і з лайкою жбурнула їм убогу їжу.

– Учителю, навіщо нам тут залишатися? – запитав Прохір, як тільки вона зачинила двері. – Адже ми й справді не раби і не злочинці. Що ж заважає нам піти? Невже ми не зможемо виправдатися перед будь-якою вартою, що спробує схопити нас?

– Ти ще не знаєш, у чому Божа воля, блага і досконала, – ласкаво і спокійно відповідав Іван. – Повір, немає для нас в Ефесі кращого місця, ніж цей будинок, куди привів нас Сам Господь. Так потрібно для спасіння багатьох душ. До того ж, згадай, що, посилаючи нас на проповідь, Господь Ісус Христос сказав: “Якщо де увійдете в дім, залишайтеся в ньому, допоки не ви-

йдете з того місця” (Євангеліє від Марка, розділ 6, вірш 10). Нам ще рано виходити з Ефеса, наша проповідь ще й не починалася. Потерпи ж заради Господа.

Так залишилися апостоли у Романії, немов раби, приречені на непосильну працю.

Загибель Домна

Незабаром Прохір багато чого довідався про Романію від її рабів, з якими йому випадало перемовитися декількома словами в нечасті хвилини відпочинку.

– Наша пані до самого Риму прославилася своєю злістю, а в Ефесі всі її бояться! – майже з гордістю говорили раби.

– А знаєш, чому в неї всі справи йдуть так успішно й наші лазні процвітають? – запитав одного разу Прохора наодинці ста-

рий раб і відразу перейшов на шепіт: – Господиня лазні займається чаклунством і спілкується з нечистими духами, і вони у всьому допомагають Романії. Щороку хто-небудь помирає прямо в лазні: або юнак, або дівчина. Здогадайся, від чого! Це духи, що охороняють лазні, уже самі вибирають собі жертву! Ні-і, задурно вони, духи, нікому допомагати не стануть! Ось і виходить: у когось у домі плач, а в пані Романії грошик до грошика прибуває!

Але за межами дому Романії ніхто не знав страшної таємниці. Однак не могла без кінця тривати така безкарна влада бісів. І проявлення сталось саме при Іванові й Прохорові.

У лазню прийшов син міського старійшини Діоскора, юнак Домн. Раптом, під час миття, з Домном трапилося щось страшне: статний, цілком здоровий юнак раптово став задихатися, немов хтось душив його, і з жахливим хрипом, упавши на підлогу, помер. Видовище цієї смерті було настільки моторошним і неприродним, що всі, хто був поруч, не могли отямитися й не знаходили слів для того, щоб передати побачене. Звістка про страшну загибель Домна миттєво рознеслася по місту; усюди чулися крики і плач: плакали, як за власним небіжчиком. Домна знали і навіть любили всі – не тільки тому, що він був сином старійшини, а насамперед тому, що це був світлий, прекрасний душею і тілом юнак, яким усі милувалися й пишалися як прикрасою Ефесу.

Лихо не ходить саме. Коли вісники смерті з'явилися в домі старійшини й розповіли йому про загибель сина, серце нещасного батька не витримало. Діоскор упав бездиханним.

Від цього другого нещастя все місто завмерло, немов уражене громом. Але найбільше ці дві смерті вразили Романію. Вона голосно кричала, ридала, рвала на собі волосся. Багато

років вона начебто й не думала про тих юнаків і дівчат, що гинули, стаючи жертвами бісів. Якщо щось і мучило її, то ніхто й не підозрював про це. А тепер Романія, не пануючи над собою, бігала по будинку, а потім, упавши на коліна перед маленькою статуєю Артеміді, що стояла у внутрішньому дворіку її дому, з голосінням стала молитися богині:

– О, блага, всемогутня богине, подателько життя! Ти можеш все, безсмертна! Воскреси Домна! Поверни йому життя! Все моє майно, все, чим я володію, я віддам твоєму храму й завжди буду вірною твоєю рабинею – тільки воскреси Домна! Ось, ти бачиш, як я терзаю своє тіло, як мені жаль його! Я й гірше із собою зроблю, усе пожертвую тобі – тільки воскреси Домна!

І вона безжалісно виривала цілі пасма волосся, билася головою об підлогу й люто дряпала своє обличчя й тіло так, що незабаром була вся в крові. Але Домн залишався бездиханним...

Воскресіння

Романія вибігла у двір і побачила Івана: він щойно вийшов з котельні й розпитував Прохора про те, що трапилося. У люті Романія кинулася на Івана зі страшним криком:

– А-а-а-а! Це ти, ти погубив його! Я знаю, ти хотів моєї погібелі й тому розпик казан так, що бідний хлопчик не витримав жару та помер! Ти – вбивця! Ти!

І вона безжалісно вчепилась у волосся й бороду Івана, стала бити його й кричати:

– Якщо ти не воскресиш Домна, то я ось цими самими руками вирву душу із твого тіла!

Іван спокійно відсторонився – руки Романії розтиснулися самі – і сказав:

– Веди мене до нього.

Тіло юнака, прикрите покривалом, усе ще лежало у дворі лазні: через раптову смерть батька ніхто не встиг розпорядитися про те, щоб приготувати тіло сина до поховання.

– Відійдіть усі, – сказав Іван і додав: – Усі, крім Прохора.

Всі покійно відійшли, а Іван відкинув покривало з обличчя юнака і почав щиро молитись.

Усі, хто стояв там, у дворі, не могли й очей підняти на Івана; не залишилося ні цікавості, ні думок, а тільки страх і очікування.

А потім, коли вони підняли очі, то побачили, що Домн сидить. І це був не якийсь живий труп, а той світлий, ясний юнак, якого любив весь Ефес, – повний життя, справжній; тільки в обличчі його було щось невимовне, ще незвичне.

Романія кинулася до ніг Івана.

– Ти бог! – кричала вона. – Бог або син богів! Прости мене, безсмертний!

У відповідь Іван почав говорити їй про Єдиного Істинного Бога, про вчення Ісуса Христа, про силу покаюння та прощення гріхів, що Ісус Христос – Син Божий і прийшов в цей грішний світ, щоб ми, люди, через нього мали спасіння та не загинули, але через покаюння змінили своє життя і не робили зла. А ті, хто виконують Божі Заповіді, увійдуть в Царство Небесне, де будуть жити разом з Богом.

А потім, разом із Прохором, Романією і Домном, Іван пішов у дім Діоскора та воскресив і його.

І Домн, і Діоскор, і Романія всією душею увірували в Господа Ісуса Христа, про якого повідав їм Іван, і прийняли з рук Івана святе хрещення. Романія покалася у всіх своїх гріхах.

Іван вигнав з лазні злого біса, а після цього, на прохання Діоскора, разом із Прохором став жити в його домі. Романія не сміла просити їх залишитися у неї. Вона й сама майже оселилася в домі Діоскора: Іван утверджував новонавернутих у вірі й учив їх праведному життю.

Чудеса перед храмом Артеміді

Незабаром в Ефесі наступило щорічне свято Артеміді. Народ у білих одежах тріумфував і радів біля храму. Перед храмом стояла статуя Артеміді.

Іван вийшов на це торжество, став на підвищенні біля ідола і почав викривати народ у його сліпоті, говорив, що люди не знають, кому поклоняються, й замість Бога поклоняються бісам.

– Ефесяни! Ви зібралися отут, думаючи, що шануєте богиню. Сліпі! Ви поклоняєтеся ідолам, а не Богові!

Натовп розлютувався.

– Нечестивець! Смерть йому!

В Івана полетіло каміння. Але що це? Жоден з каменів не потрапив у нього: всі пролітали повз нього влучаючи в тих, що кидали. Спочатку ніхто не зрозумів, у чому справа, сум'яття й крики натовпу тільки підсилювались, але коли багато людей попадало на землю закривавленими, натовп розгубився. Всіх охопив жах.

Іван підняв руки до неба й став молитися. Раптом повітря зробилося спекотним, зовсім гарячим. Багатьом стало погано. Біля двохсот людей упало мертвими. Страх охопив натовп, і ті, хто лише кілька хвилин тому жбурляв каміння в Івана, простягнули до нього руки й стали із благанням волати: “Змилуйся, Божа людино! Змилуйся, великий чарівнику! Воскреси покараних тобою!”

І ось молитвою Івана наступила прохолода, а до бездиханних людей, що лежали, повернулося життя.

Ніхто вже не думав про Артеміду, про стародавнє свято. Усі вслухались в кожне слово Івана. А він говорив народу про Єдиного Істинного Бога, про Спасителя Ісуса Христа, Сина Божого, про Його любов до людей, Його воскресіння. І про те, як через покавання перед Господом можна очистити свою душу, визнавши Ісуса Христа своїм Спасителем, і увійти в Царство Боже.

І всі, що слухали, увірували по слову його та охрестилися.

Помста

Багато й інших чудес вчинив Іван у ті дні. Розголос про них пронісся всюди. Але Ефес – велике місто, тут завжди було повно приїжджих, і лише мала частина із цієї великої кількості людей була присутня при чудесах і чула проповідь Івана. Інші ж із задоволенням переказували чутки про чудеса, мріяли подивитися на нового чудотворця – і зовсім не думали змінювати своє життя. Але Храм Артеміди не спорожнів. Як і раніше, в Ефес прибували юрби людей, на кораблях і пішки. Біс, що жив в капищі Артеміди, розумів, що поки Іван тут, в Ефесі, – йому, бісові, не буде спокою й незабаром його владі настане кінець. І він вирішив погубити Івана.

Істинний Бог як Отець роду людського бажає бачити людей добрими та щасливими, такими, які не роблять зла, хоче щоб вони берегли свою душу, не спілкувалися зі злими духами. Для цього дав через Мойсея «Заповіді». Але духи темряви, які противляться Богові, спокушають людей, навіюючи їм, що головне

в житті – це багатство, слава та задоволення. І коли люди повірять їм, то вони заради цих бажань готові на все. Порушуючи Заповіді Господні, вони робляться жадібними, злими і недобрими.

І якщо там, де люди шукають найголовнішу святиню, не зустрічає їхня душа Істинного Бога, – там поселяються інші сили, сили неправди. Батьком неправди назвав Господь Ісус Христос диявола. І ці люди, які приїжджали, поклонялися неправдивим богам, просили у них допомогу, щоб задовольнити свої тілесні бажання та пристрасті, але замість цього вони губили тут свої душі.

...Незвичайне це було видовище: на площі Ефеса сидів воїн і гірко плакав. Люди мимоволі зупинялися біля нього, намагалися довідатися, у чому справа, а він, здавалося, не міг крізь ридання вимовити жодного слова. Нарешті, коли довкола нього зібрався неабиякий натовп, воїн опанував себе й почав розповідь:

— Я з Кесарії Палестинської, я начальник темниць. Віддали мені під варту двох чаклунів, засуджених на смерть за жахливі злочини. Ці чаклуни прийшли з Єрусалима, а звали їх Іван і Прохір. Їх повинні були стратити на світанку, і мені сказано було стерегти їх пильно. Отож, я підсилив варту: поставив біля всіх дверей темниці по два стражники, і ще двох помістив разом з ними у темниці, та й сам щогодини перевіряв, чи все гаразд. Не думав я, що цим чаклунам

вся моя варта не буде перешкодою! На світанку приходжу перевірити сторожу, гукаю моїх хлопців, що в темниці із чаклунами, щоб відгукнулися і доповіли – у відповідь ні звуку! Разом з вартовими відмикаю темницю – а мої хлопці лежать, як неживі, ланцюги і колодки всі на місці, а чаклунів наче й не було! Ні сліду! І ні щілинки, куди б вони пролізти могли! Це все чаклунство їх прокляте! Князь як довідався, затрясся весь і кричить: «Тебе самого замість них страчу!» Я ледве вблагав князя, щоб дав мені час і відпустив відшукати їх. Вже як я їх розшукував, та скільки лиха натерпівся, цього й не розповісти. І ось знайшов я їх, знайшов! Отут знайшов! В Ефесі! А як їх схопити, лиходіїв цих? Я ж один! І допомогти мені нікому! Пропадати мені, видно, через їхнє чаклунство...

І воїн (а це не був справжній воїн, а біс, що жив у храмі Артеміди) заривав ще гучніше. Так, ридаючи, він витягнув із пазухи грамоту із князівською печаткою, розгорнув її й став показувати слухачам. Це було свідоцтво на піймання двох небезпечних державних злочинців, Івана й Прохора, прикмети яких у грамоті наводилися. Потім воїн вийняв з-за пазухи важкий гаманець із золотом (він розв'язав його, щоб показати золото всім бажаючим).

– Ось... Всі мої заощадження... Та життя дорожче! Все це віддам тому, хто допоможе мені піймати лиходіїв!

– Так ми їх знаємо! – почулися голоси з натовпу.

– І дійсно, це ж чаклуни! Особливо Іван! Весь Ефес чув, що він тут витворяв! Вони живуть у Діоскора!

Особливо схвилювалися воїни, яких було чимало в юрбі. Вони ж і підняли весь народ, і рушили до будинку Діоскора. У багатьох у руках були палаючі смолоскипи.

– Або видай нам чаклунів, або ми підпалимо твій будинок!

– сказали солдати Діоскору, а натовп почав хором кричати:
– Віддай чаклунів! Віддай чаклунів!

Звичайно, Діоскор навіть ціною власного життя не погоджувався видати Івана й Прохора. Він намагався переконати натовп, що вони зовсім не чаклуни, а навпаки, люди праведні, але ніхто його не слухав.

– Краще нехай мій будинок згорить, ніж я видам їх вам! – крикнув Діоскор, але тут до його плеча доторкнувся Іван, що підійшов до нього ззаду, і спокійно сказав:

– Облиш, Діоскоре. Цей народний заколот приведе до добра. Не бійся видати нас.

Іван і Прохір вийшли з будинку Діоскора й віддали себе в руки натовпу.

Юрба потягнула їх до храму Артеміди. Коли юрба зупинилася на площі перед храмом, щоб виголосити перед лицем богині свій вирок полоненим, Іван здійняв руки й помолився Богу. І тієї ж миті храм розсипався, немов іграшковий, – і при цьому жоден уламок не зачепив нікого, не заподіяв нікому шкоди. Серед руїн височів тільки вівтар. Усі завмерли. Іван голосно звернувся до вівтаря:

– Наказую тобі, нечистий бісе, говори: скільки років ти живеш тут і скажи, це ти підбурих народ проти нас?

– Двісті сорок дев'ять років я живу тут, – пролунав огидний голос, – і я налаштував цей народ проти вас.

– В ім'я Ісуса Христа наказую тобі залишити це місце! – вигукнув Іван.

І одразу ж щось темне, жахливе, огидне і невиразне відділилося від вівтаря, розширилося, збільшилося – і зникло. Деякі люди з натовпу розгледіли огидного біса, інших же про-

сто огорнув жах. Але, вражені, усі одразу ввірували в Ісуса Христа, іменем якого вигнав біса Іван.

У дорозі на заслання

У той час Доміціан, римський імператор, розпочав велике гоніння на християн. Про Івана донесли імператорові, і той розпорядився заарештувати його й доставити в Рим. У ці дні Іван побачив у сні Господа, Який сказав йому: «Тобі прийдеться багато постраждати, і ти будеш вигнаний на один острів, ти там дуже потрібний». Наказ імператора було виконано негайно, як тільки він надійшов в Ефес: Івана, а з ним і Прохора, узяли під варту й відправили до столиці.

Імператор спершу розпорядився жорстоко бити Івана, а потім звелів дати йому смертельну отруту (це був досить розповсюджений у давньому світі спосіб страти). Але отрута не зашкодила вірному учневі Христа: адже Воскреслий Господь перед Вознесінням Сво-їм обіцяв учням: “А тих, що ввірували, будуть супроводжувати такі знамення: ім'ям Моїм виганятимуть бісів; будуть говорити новими мовами; братимуть змії; і хоч би що смертоносне випили, не пошкодить їм; покладуть руки на хворих, і вони будуть здорові” (Євангеліє від Марка, розділ 16, вірші 17-18).

Потім Івана було кинуто у казан з киплячою олією, але й з казана він вийшов непошкоджений.

Бачачи таке чудо, народ кричав:

– Великий Бог християнський!

Після цього імператор більше не насмівся мучити Івана. Він вирішив, що Іван безсмертний. Людям, що не бажають знати Істинного Бога, часом легше повірити в найнеймовірніше, ніж при-

йняти істину. Доміціан наказав відправити апостола в заслання на кам'янистий і дикий острів Патмос. Так здійснилося напророчене Іванові уві сні.

Воїни відвели Івана з Прохором на корабель, і корабель вирушив у подорож.

Якось під час плавання воїни влаштували на кораблі гулянку. Вони пили й веселилися й нарешті до того розгулялися, що один з них, юнак, упав з корабля в море. Всі були п'яні, ніхто не встиг отямитися й тим більше кинутися на допомогу, і юнак потонув. Миттєво веселість перейшла в скорботу. На кораблі був і батько того юнака, що потонув; він так нестримно ридав і з горя хотів сам кинутися в море. Товариші з силою втримали його. Всі згадали про чудеса, які творив Іван, і почали просити його допомогти в цій біді. Іван запитав кожного:

– Хто якого бога визнає?

На питання його один відповідав: Аполлона, інший – Юпітера, ще інший – Геркулеса, хтось

– Ескулапа, а ще інший – Артеміду Ефеську.

– Стільки у вас богів, і вони не можуть урятувати однієї людини, що потонула, – відповів Іван і залишив їх у журбі до ранку.

Івану було шкода загиблого юнака. Він тільки дав усім час залишитися наодинці з їхніми скорботними думками й переконатися в тому, якими безпомічними є їхні боги. А вранці він помолився зі слізьми Богу – і одразу ж море захвилювалося. Найвища хвиля накрила корабель і винесла живого юнака до ніг Івана.

Яка радість запанувала на кораблі! Як усі дивувалися чуду! Звісно ж, після цього воїни не могли вже тримати Івана в оковах: вони зняли з нього залізні ланцюги, раді були у всьому прислужити йому й зверталися до нього з величезною повагою.

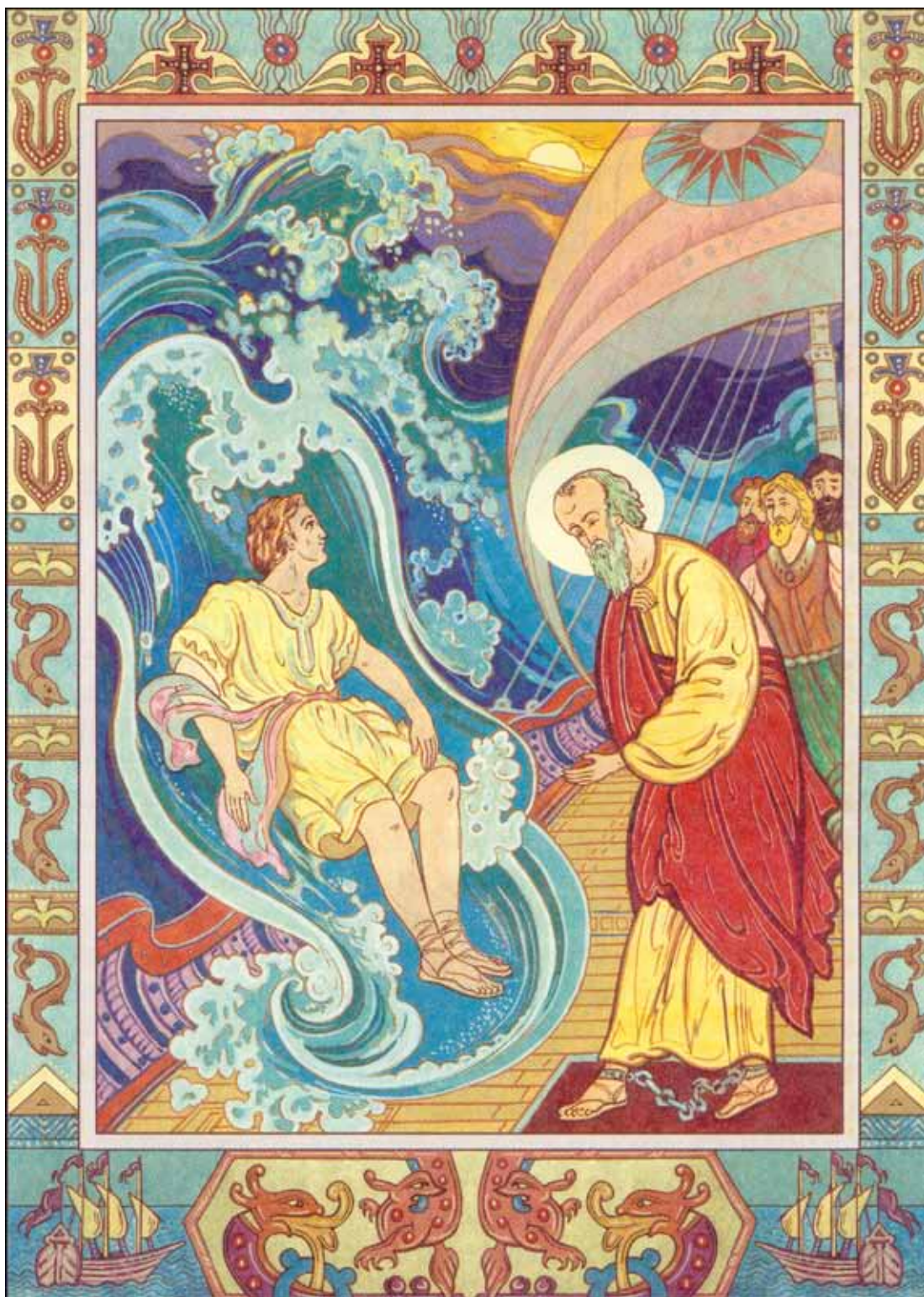
Але мандрівників чекали нові випробування. Одного разу, незадовго до опівночі, на морі здійнялася страшна буря – та така, що корабель кидало по хвилях так, що він почав руйнуватися. Мореплавці вже не сподівалися залишитися живими, але згадали про Івана й кинулися до нього:

– Божа людино! Вблагай свого Бога, щоб він урятував нас від неминучої загибелі!

Звелівши їм мовчати, святий почав молитися – і ось буря припинилася, й настала велика тиша.

Незабаром нове лихо стало загрожувати мореплавцям: на кора-

блі закінчувалися запаси прісної води. Люди знемагали від спраги; багато хто був вже близький до смерті.

Іван сказав Прохорові:

— Наповни всі посудини морською водою. Коли посудини були наповнені, Іван сказав:

В ім'я Ісуса Христа почерпайте й пийте!

І вода в посудинах замість гірко-солоні, морської, виявилася прісною. Це нове чудо пожвавило всіх і знову показало велич і милосердя «Іванового Бога».

— Що нам робити, щоб отримати спасіння, про яке ти говорив нам? — запитували моряки.

І коли він розповів їм про життя та вчення Ісуса Христа, Сина Божого, про Його воскресіння, то вони увірували і з радістю прийняли хрещення.

Після цього воїни хотіли відпустити Івана на волю, але він переконав їх виконати вирок і відвезти його в призначене місце.

Втеча віщунського духа

Прибувши на Патмос, воїни відвели Івана з Прохором до правителя острова, вручивши йому й імператорське розпорядження. Ці засланці повинні були перебувати під особливим наглядом, тому Мирон, тесть правителя (батько його дружини), взяв Івана й Прохора у свій дім.

У Мирона був старший син на ймення Аполонід, якого всі вважали пророком. І дійсно, Аполонід дуже часто правдиво пророкував майбутнє, міг розповісти людині про те, чого ніхто не міг знати. Відбувалося це тому, що в Аполоніда вселив-

ся біс, що провіщав, пророкував майбутнє та розповідав про таємне.

У перший же день після того, як Мирон взяв у свій дім Івана й Прохора, Аполонід пропав. Пошуки нічого не дали. У будинку піднявся плач. Нарешті Мирон отримав листа від сина: той писав, що перебуває в іншому місті, що його вигнав з дому своїм чаклунством Іван і що він не зможе повернутися доти, поки Іван не буде погублений.

Зрозуміло, хто змусив бігти Аполоніда з дому й підказав йому написати такого листа! Адже біс, що жив у ньому, знав, що йому, бісові, не жити в одному домі з Іваном і що учень Ісуса Христа легко вижене його з Аполоніда!

Прочитавши лист, Мирон побіг з ним до свого зятя – правителя. Правитель одразу ж розпорядився схопити Івана й збирався віддати його на розтерзання звірям (в ту пору така страта, яка відбувалася прилюдно, була звичною).

– Пане! – сказав Іван. – Адже тобі потрібно, щоб син Ми-

рона повернувся додому? Почекай же трохи з моєю стратою. Нехай мій учень, Прохір, відправиться до Аполоніда з моїм листом, і я обіцяю, що син негайно ж повернеться до батьківського дому.

Правитель погодився. Він звелів скувати Івана двома ланцюгами й кинути в темницю, а Прохір відправився до Аполоніда з листом. Ось що там було написано:

«Іван, апостол Ісуса Христа, Сина Божого, духу, що провіщає, який живе в Аполоніді, велить: в ім'я Отця, і Сина, й Святого Духа вийди з творіння Божого й не входь у нього більше ніколи, але поза островом залишайся сам у місцях безлюдних, а не в людях».

Коли Прохір прийшов із цим листом до Аполоніда, біс одразу вийшов з нього. Немов зі сну пробудився Аполонід, до якого повернувся здоровий глузд, – і з поспіхом пішов у рідне місто, обганяючи Прохора й кваплячи його. Але не в дім свій кинувся насамперед Аполонід, а в темницю до Івана. Впавши до ніг апостола, юнак дякував йому за звільнення від нечистого духа.

Незабаром до темниці збіглися всі рідні Аполоніда, раділи й тішилися. Івана було негайно звільнено з кайданів. Коли всі заспокоїлись, Аполонід почав розповідати:

– Ось уже багато років минуло, як все це сталося. Одного разу я міцно спав на своєму ліжку. Раптом відчув, що хтось став зліва від мого ліжка – почав трясти мене і будити. Я відкрив очі й побачив, чорну-пречорну постать, як сажа, а очі в неї вогненні – так і горять, начебто там свічки. Я затремтів зі страху, а він мені наказав: «Відкрий рот». Я відкрив – і тоді він вліз у мій рот! Я відчував, як він помістився в моєму жи-

воті. З цього моменту я став знати все і про добро, і про зло, і про все, що робилося в домі. Коли ж апостол Ісуса Христа увійшов у наш дім, тоді той, що сидів в мені сказав: «Утікай звідси, Аполоніде, щоб не загинути злою смертю, тому що людина ця – чарівник і хоче тебе вбити». І я одразу ж утік в інше місто. Іноді приходила до мене думка повернутися додому, але він не дозволяв мені, кажучи: «Якщо Іван не вмере, ти не можеш жити у своєму домі». А коли до мене прийшов Прохір і я побачив його, нечистий дух одразу ж вийшов з мене так само, як і увійшов у мій живіт. Я відчув полегшення від жахливого тягаря, мій розум просвітився, і я прийшов до тям.

Почувши цю розповідь, усі припали до ніг Івана. Тоді він став розповідати про Господа нашого Ісуса Христа й навчав всіх вірі. Мирон з дружиною й дітьми ввірували й охрестилися. Дім Мирона наповнився радістю.

Незабаром і дочка Мирона, Хризипіда, дружина правителя, прийняла зі своїм сином і всіма рабами Святе Хрещення, а одразу ж після них охрестився й сам правитель, Лаврентій. А щоб краще служити Богові, Лаврентій зняв із себе повноваження правителя: адже, правлячи Патмосом, він мав би виконувати розпорядження безбожного імператора.

Чародій Кінопс

Три роки прожив Іван у домі Мирона. Тут силою Божою він вчинив безліч чудес: зціляв хворих і виганяв бісів, одним своїм словом зруйнував храм Аполлона з усіма його ідолами, навернув до віри в Христа та охрестив багатьох людей.

У тих місцях, у пустелі, жив волхв – чародій Кінопс. Силою нечистих духів він міг показувати такі чудеса, що жителі Патмоса вважали його богом. Та це й не дивно, адже раніше люди вірили міфам про безліч богів, які раз у раз сходили на землю до смертних, закохувалися в них, одружувалися, обманювали, карали, нагороджували, ображалися, мстили...

От до Кінопса й прийшли жерці Аполлона, озлоблені зруйнуванням капища й тим, що Іван навернув всіх людей до віри в Христа.

– Відімсти цьому нечестивцеві за безчестя нашого бога! –

благали вони Кінопса.

Кінопс уже багато років жив у пустелі й нізачо не хотів залишати її і йти в місто. Але жерці стали ходити до нього знову й знову, благали його, докучали йому, зовсім не давали спокою. І Кінопс нарешті погодився. Ні, не покинути свою пустелю – він був занадто гордий для цього! А ось покарати Івана він зважився.

– Ви знаєте, що мені коряться духи, – сказав він, – а хто не знає, може тепер переконатися. Я не піду в місто, але вже завтра вранці я по-

шлю у дім Мирона сильного духа, що візьме душу вашого Івана й віддасть її на вічні муки.

Вранці Кінопс викликав одного старшого демона й наказав принести до нього душу Івана. Нечистий в одну мить перенісся в дім Мирона, на те місце, де перебував Іван.

Іван одразу ж побачив його духовними очима і сказав:

– Духу нечистий! Іменем Ісуса Христа велю тобі не сходити з цього місця! Відповідай, навіщо ти прийшов до мене?

Демон немов приріс до землі. І довелося йому все розповісти:

– Жерці Аполона прийшли до Кінопса й благали його, щоб він ішов у місто й навів на тебе смерть, але він не захотів. Він сказав: «Багато років живу я тут, на цьому місці, та нікуди

не виходжу. Мені, великому чародію, додавати собі клопотів через поганого, нікчемного чоловічка? Ідіть собі, а я вранці пошлю свого духа, щоб взяв його душу й приніс до мене, а я віддам її на вічні муки».

– Чи посилав він тебе коли-небудь взяти душу людську й принести йому? – запитав Іван.

– Вся сила сатанинська перебуває в Кінопсі, – відповідав нечистий, – він у дружбі з нашими князями, і ми в дружбі з ним: він підвладний нам, а ми – йому.

Тоді Іван сказав:

– Я, апостол Ісуса Христа, наказую тобі, духу злоби, не входити більше в оселі людські й не повертатися до Кінопса, назавжди піти з цього острова та мучитись!

І біс одразу ж зник з острова назавжди.

Тим часом Кінопс, не дочекавшись повернення посланого біса, послав іншого. Як ти думаєш, що відбулося з ним? Звичайно, те ж, що й з першим! Знову не дочекався Кінопс свого огидного посланця й не міг зрозуміти, що трапилося. Тоді він вирішив послати двох:

Хто сильніший?

У цей час Іван на ринковій площі повчав народ. Коли з'явився Кінопс (його супутники-біси були, звичайно, невидимі для всіх), городяни радісно кинулися йому назустріч, кланялися, раділи, дякували: адже він був тим, кого одні вважали богом, а інші – великим чудотворцем, хоча багато років його не було у місті!

А Кінопс, побачивши Івана і зрозумівши, що той вчив людей своїй вірі, оскаженів.

– Сліпці, що зійшли з істинного шляху! – люто закричав

нехай один увійде до Івана, а інший спостерігає, що з цього вийде, і розповість потім Кінопсу.

Першого біса спіткало те ж лихо, що й попередніх двох: Іван ім'ям Ісуса Христа вигнав його з Патмосу. А інший, той, що стояв ззовні, побачивши усе, з жахом полетів до Кінопса й розповів йому про все, що було.

Ох, як розшаленів Кінопс! Він зібрав усе бісівське військо і на чолі з ним пішов у місто.

він юрбі, що вітала його. – Послухайте мене. Якщо Іван праведний і якщо всі слова його справедливі, то нехай поговорить зі мною й нехай зробить такі ж чудеса, які я роблю. Тоді ви самі побачите, хто з нас могутніший: Іван чи я. Якщо він виявиться сильнішим за мене, то і я повірю його словам і ділам!

В одному Кінопс був правий: якщо вже вірити Іванові, що вчить про Єдиного Істинного Бога, – то ніяк не можна радіти й поклонятися чародію й вважати його богом! Або Кінопс і його біси, або Іван і Ісус Христос!

Кінопс вихопив з юрби одного юнака, поставив його перед усіма й запитав:

– Чи живий твій батько?

– Помер, – відповідав юнак.

– Якою смертю?

– Він був моряком. Корабель, на якому він плавав, розбився, і батько потонув.

Тоді Кінопс повернувся до Івана й сказав:

– Покажи нам, Іване, свою силу, щоб ми повірили твоєму вченню! Представ синові батька його живим!

– Христос послав мене не мертвих витягати з моря, а вчити обдурених людей і наставляти їх на шлях істини, – відповідав Іван.

– Ось бачите, – звернувся Кінопс до народу, – цей Іван ошуканець! Він тільки й може, що каламутити вам голови своїми промовами. Схопіть його й тримайте, щоб не втік! Зараз ви побачите, як я поверну юнакові його батька живим. І ті, хто годину тому слухали Івана, схопили його.

Кінопс урочисто підняв руки й плеснув у долоні – і одра-

зу ж море захвилювалося й забурлило. Усі жажнулись, а Кінопс зробився невидимим.

— Великий ти, Кінопсе! – закричали всі. Несподівано Кінопс вийшов з моря, ведучи за собою людину.

— Чи це твій батько? – запитав Кінопс юнака.

— Так, пане, – відповів юнак.

Усі кинулися до ніг Кінопса, прославляючи його могутність. А потім, підхопившись, юрба кинулася до Івана, щоб розтерзати його. Але Кінопс зупинив народ:

— Зачекайте! Зараз ви побачите ще більше чудо. Тоді вже й мучте Івана.

Він знову вихопив з юрби людину, цього разу – літню.

— Чи був у тебе син? – запитав Кінопс.

— Так, пане, – відповів той, – був у мене син, але через заздрість його вбили.

— А вбивця де?

— Його стратили, пане.

Кінопс закричав страшним голосом: він гукнув на ймення убитого й убивцю. У ту ж хвилину обоє стали перед ним.

— Чи це твій син і чи це його вбивця? – запитав Кінопс батька.

— Так, пане, – відповідав той.

Кінопс тріумфально повернувся до апостола:

— Ну що, дивуєшся, Іване?

— Ні, я цьому не дивуюся, – тихо й спокійно відповів Іван.

— Стривай, – зверхньо сказав Кінопс, – незабаром ти побачиш таке, що здивуєшся! Перш ніж ти помреш, я наведу на тебе жах і трепет своїми чудесами!

— Всі твої чудеса – це омана, – відповідав Іван.

Почувши такі слова, розлючена юрба накинулася на Івана. Його били доти, поки не вирішили, що він мертвий.

Залишіть його без поховання, – сказав Кінопс, – нехай його з'їдять хижі птахи.

І всі пішли з того місця разом з Кінопсом, радіючи і тріумфуючи, залишивши нерухоме тіло на землі.

Але святий Іван не помер від цих побоїв. Згодом стало відомо, що він знову вчить народ за межами міста.

Кінопс взяв із собою трьох бісів, яких люди вважали воскреслими мерцями, і разом з ними вирушив до місця, де був Іван.

— Я маю намір тебе ще більше осоромити та принизити! – зверхньо сказав він Іванові. – Тільки для цього я й залишив тебе живим. Іди на піщаний берег моря. Там ти побачиш мою славу й будеш цілковито осоромлений!

Іван анітрохи не противився й відразу послідував за Кі-

нопсом, за ними йшла юрба народу (за Кінопсом, з тих пір як він прийшов у місто, увесь час ходили натовпи). Всі прийшли на морський берег. Кінопс урочисто став на камінь, здійняв руки, плеснув у долоні, кинувся в море й зник у хвилях. Народ закричав:

– Великий ти, Кінопсе, і немає нікого величнішого, ніж ти! Ми не знаємо, яке чудо збирався показати Кінопс, і як він думав «посоромити» апостола.

Про це не дізнався ніхто.

Коли Кінопс зник у хвилях, Іван наказав бісам, що стояли поряд у людській подобі, не відходити від нього. І помолився він Богу, щоб Кінопс загинув. Тихе море раптово збурилося, скипіло хвилями, і Кінопс не міг уже вийти з води. Так і залишився він на дні морському. А бісам тим, яких усі вважали за воскреслих людей, Іван сказав:

– В ім'я Господа Ісуса Христа, розп'ятого й воскреслого в третій день, велю вам: ідіть геть з цього острова!

І вони одразу ж зникли.

А народ ще три дні і три ночі сидів на піску, очікуючи Кінопса. Багато хто знеміг від спраги, голоду й спеки, але відійти ніхто не наважувався, боячись пропустити велике чудо. Троє дітей навіть померли! Іван змиловився над ними, помолився про їхній порятунок, воскресив померлих дітей, зцілив хворих і довго повчав християнській вірі так, що всі ввірували, охрестилися й розійшлися по оселях, славлячи Христа; а Іван повернувся в дім Мирона і часто виходив до людей, розповідаючи про Ісуса Христа та Його Воскресіння.

«Великий бог Вовк»

Багато зцілень і чудес зробив Іван у тому місті (а прожив він там, у домі Мирона, три роки). Після цього він вирішив відправитися в інше місто, що було на відстані близько п'ятдесяти верст. Тамтешні жителі залишалися в темряві ідолопоклонства.

Коли Іван увійшов у це місто, то побачив людей, що святкують, а поруч – зв'язаних юнаків. Іван запитав одного з тих, що стояли:

– Навіщо зв'язані ці юнаки?

– У нас є великий бог Вовк, – відповів той, – і сьогодні ми влаштовуємо йому свято. Йому в жертву і будуть віддані ці юнаки.

– Покажи мені цього бога! – сказав Іван.

– Якщо хочеш його побачити, то почекай до першої години дня. Тоді жерці разом з народом підуть на те місце, де бог являється. З ними підеш ти і побачиш бога-вовка.

– Дуже хочеться мені чимшвидше побачити вашого бога! – сказав Іван. – Я бачу, що ти людина добра, а я прийшов здалеку. Тільки ти можеш мені допомогти! Відведи мене скоріше на те місце, а я дам тобі за це дорогоцінну перлину.

Дуже захотів той чоловік отримати перлину, тож погодився. Привів він Івана до болота і каже:

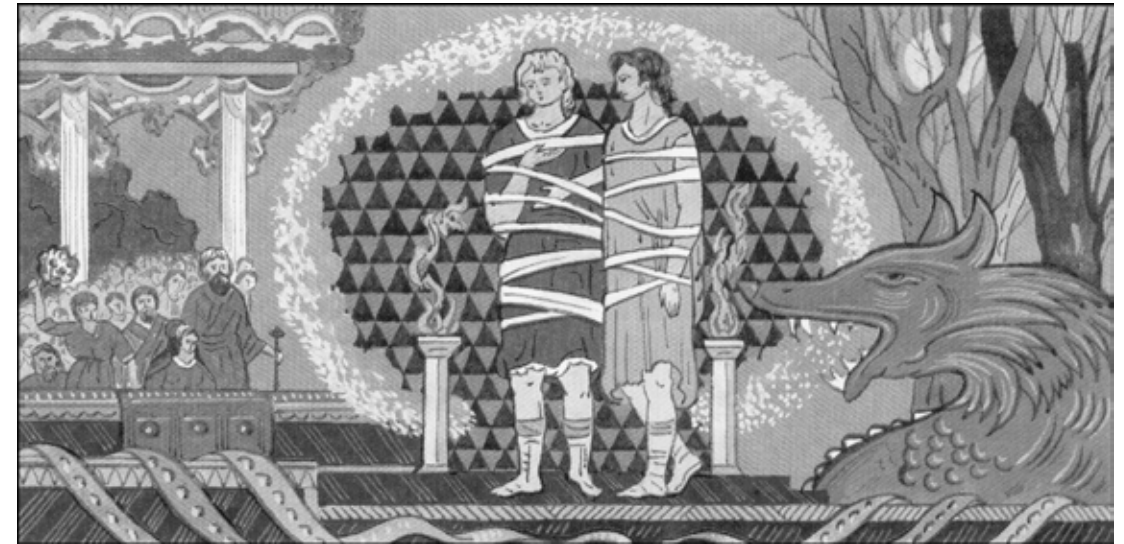
– Звідси виходить наш бог і являється народові. Іван став чекати, а чоловік, що його привів, теж чекав: адже коли бог-вовк вийде з болота, він сподівався одержати домовлену плату. Після полудня вийшов з води біс у вигляді величезного вовка.

– Ім'ям Ісуса Христа! – вигукнув Іван.

Біс-вовк завмер, а Іван запитав його:

– Скільки років ти живеш тут?

– Сімдесят років, – відповіло чудовисько.

– Велю тобі ім'ям Отця, і Сина, й Святого Духа: іди геть з цього острова й більше не вертайся сюди! – владно сказав апостол.

Біс миттєво зник.

Побачивши все це, чоловік, що привів Івана, вжахнувся і впав до ніг святого. Там же, на березі страшного болота, Іван розповів йому про Єдиного Істинного Бога, що створив світ, про Спасителя нашого, Господа Ісуса Христа, про віру й покаєння, про те, що люди часто поклоняються бісам, а не Істинному Богові і звідси всі біди у людей. Кожне слово святого закарбувалося у враженій душі бідного язичника.

– Ось ти і одержав від мене перлину, що я обіцяв тобі, – закінчив свою розповідь Іван.

У цей час на березі болота з'явилася процесія жерців з ножами в руках. Вони вели зв'язаних юнаків. За ними йшов весь народ у святкових одежах. Хід зупинився: усі чекали виходу вовка, готуючись заколотися юнаків, щоб наситити його. Довго-довго стояла юрба в очікуванні. Нарешті Іван підійшов до них і сказав:

– Розв’яжіть цих нещасних, вони вільні! Немає більше вашого бога-вовка! Це був біс, і його перемогла та прогнала сила Ісуса Христа.

Жерці жахнулися. Вони не могли повірити, що їхній «бог» загинув, і почали шукати його, але, звичайно ж, ніде не знайшли. Довелося розв’язати юнаків. Виступивши перед розгубленими людьми, Іван сказав:

– Ось бачите, до якого божевілья та обману доводить незнання Істинного Бога? Ви безсильного і мерзенного злого духа вважали за бога та віддавали йому в жертву ваших юнаків!

І він став повчати людей християнській вірі, розповідаючи їм про Ісуса Христа. І багато хто з них, увірувавши, охрестилися.

Старий знайомий

В тому місті, як і у будь-якому місті Римської імперії, була лазня, а в ній, як колись в лазні Ефеса, господаркою якої була Романія, жив біс. І ось одного разу трапилося те ж, що й в Ефесі: біс умертвив юнака, що мився в лазні. Батько юнака був жерцем у храмі Зевса. Із плачем і риданням прибіг нещасний батько до Івана, бажаючи воскресити сина: адже він сам був свідком, як Іван врятував приречених на смерть юнаків і переміг злого біса-вовка.

– Якщо ти воскресиш мого сина, я ввірую в того Бога, про Якого ти говориш нам! – сказав жрець.

Тіло юнака ще залишалося в лазні. Іван одразу ж пішов туди слідом за батьком.

– Ім’ям Ісуса Христа, що переміг смерть, я велю тобі:

встань і будь живий! – вигукнув Іван, і юнак воскрес. Тоді Іван запитав його, що було причиною його смерті.

– Коли я мився в лазні, – відповідав той, – щось чорне вишло з води, схопило мене й задушило.

Заклявши біса, що жив у лазні, іменем Ісуса Христа, святий запитав його:

– Хто ти і чому живеш тут?

– Ох, і тут ти переслідуєш мене! – застогнав нечистий дух. – Я той, якого ти вигнав з лазні в Ефесі! А живу я тут уже шостий рік, шкодячи людям.

– Отож назавжди йди звідси й не наближайся більше до місця, обгородженого великим і страшним іменем Господа Ісуса Христа!

І біс чорним вихором зі стогонами й криками понісся до моря.

Жрець, що був свідком цієї сцени, був настільки вражений, що відразу впав до ніг святого, просячи негайно охрестити його, і сина, і весь дім його.

У тому місті був особливо шанований храм Вакха. Ідолопоклон-

ники називали Вакха «батьком свободи». На свято Вакха всі жителі міста збиралися в храмі, влаштовували бенкет, а потім – безсоромні танці, під час яких віддавалися «священному божевільню». І ось у день свята Іван прийшов на площу перед храмом і став викривати юрбу, що біснувалася. Жерці (їх було дванадцять) накинулися на святого, побили та зв'язали його і так залишили, а самі повернулися до свого мерзенного заняття.

– Боже Вічний і Праведний, – ввізав Іван, – не допусти здійснення беззаконня!

І раптом стіни й колони храму-капища затряслися й з гуркотом впали. Все покрилось хмарою пилу. А коли пил розвіявся й осів, а із землі, похитуючись, стали підніматися люди, що впали від потрясіння й жаху, – виявилось, що живі всі, крім жерців, які загинули всі до одного.

Перелякані люди звільнили апостола з пут і благали не губити їх.

Нукіан

У цьому місті теж був свій знаменитий чародій на ймення Нукіан. Почувши про зруйнування храму й загибель жерців, Нукіан обурився. Він прийшов до Івана й сказав:

– Недобре ти зробив, що зруйнував храм Вакха та погубив його жерців! Кажуть, ти вчиш народ про якогось Бога Любові, але яка ж любов у тому, щоб руйнувати прекрасні храми й губити людей? Благаю тебе воскресити погублених тобою, як воскресив ти сина жерця в лазні. Ось тоді я повірю у твого Бога!

– Причиною їхньої загибелі було їхнє беззаконня, – від-

повідав Іван. – Вони не гідні життя, нехай мучаться у вічній тьмі, яку самі обрали.

– Ну що ж, якщо ти не можеш воскресити їх, – сказав Нукіан, – я сам воскрешу їх ім'ям богів моїх і відновлю зруйнований тобою храм! А ти не уникнеш смерті.

На цьому вони розійшлися. Іван пішов проповідувати, а Нукіан вирушив на місце зруйнованого капища і, обійшовши його із заклинаннями, викликав дванадцять бісів, що прийняли подобу вбитих жерців.

– Ідіть за мною й убийте Івана! – повелів їм Нукіан.

– Ми не можемо не тільки вбити його, але навіть з'явитися на тому місці, де він перебуває! – відповідали біси. – Одне його ім'я є страшним для нас, ото ж благаємо, не вимовляй більше це ім'я! А якщо ти хочеш (як і ми того хочемо), щоб наш загальний ворог помер, то зроби ось що: приведи сюди народ. Побачивши нас, всі розлютяться і самі захочуть вбити його.

Нукіан так і зробив: відправився на місце, де святий повчав народ вірі, і закричав, звертаючись до численної юрби:

– О нерозумні! Навіщо ви дозволяєте обдурювати себе цьому мандрівникові?! Він зруйнував ваш храм, погубив ваших жерців, погубить і вас! Ідіть за мною – і ви побачите жерців ваших, яких я воскресив. А потім на ваших очах я відновлю зруйнований храм. Іван сам сказав мені, що не може цього зробити.

І всі, немов божевільні, пішли за ним, залишивши Івана!

Але апостол разом із Прохором пішов іншою дорогою – і раніше за них був на тому місці, де вже чекали біси в подібні воскреслих жерців. Побачивши Івана, біси одразу ж зникли. І ось прийшов з народом Лукіан, а обіцяних ним жерців немає! Не знайшовши їх, Нукіан у смутку й відчаї став вештатися довкола руїн храму, всією

силою свого чаклунства намагаючись знову викликати бісів, але нічого в нього не виходило. Адже Іван непомітно для юрби залишався поблизу, і біси не могли повернутися. Настав вечір, і народ, декілька годин дочекавши на чудо, в обуренні хотів убити Нукіана.

– Схопимо його й поведемо до Івана, – вирішили люди. – Що той скаже, те й зробимо.

Почувши це, Іван із Прохором тим же шляхом повернулися на колишнє місце. Незабаром підійшов народ, тягнучи за собою Нукіана.

– Цей ошуканець і ворог твій задумав погубити тебе, але ми зробимо з ним те, що накажеш ти!

– Відпустіть його, – сказав Іван. – Нехай він покається.

І чародія відпустили.

Вранці Іван знову повчав народ вірі в Ісуса Христа, і багато хто, увірувавши, просив хрестити його. Але, коли Іван привів їх до річки, щоб охрестити, усі побачили, що вода в ріці перетворилася на кров. Це зробив своїми чарами Нукіан, що стояв поруч і з тріумфом дивився на Івана.

– О духовний сліпцю, ти не бажаєш побачити істину! – зі-

тхнув Іван. – Не прозрієш, поки не будеш покараний. Іменем Господа Ісуса Христа нехай стануть твої тілесні очі подібні твоїм душевним!

І Нукіан осліп. А святий помолився над водою, і вона знову стала чистою.

Іван хрестив всіх, що ввірували. Осліплий чародій стояв над рікою, спершу нічого не чуючи від жаху й горя. Він відчув, що ніякі чари й заклинання не можуть допомогти йому, що він став найжалюгіднішим з людей. Аж ось до нього стали долинати звуки: плескіт води, людські голоси й молитви Івана. І, сам не розуміючи як, він уперше за багато років опритомнів. Дотепер вважав себе всесильним, вивищеним над усіма людьми, які не володіли чарівним мистецтвом, як він. А зараз він втратив зір і став подібним до безпомічного новонародженого кошеняти. Могутні біси, що так багато допомагали, залишили його, він був один, а перед ним була справжня сила, ще невідома йому, і ця сила рятувала велику кількість людей.

Ця ж сила кинула Нукіана до ніг Івана:

– Врятуй мене, Божа людино! Пробач мене за мою злість! Допоможи мені! Благаю, попроси твого Бога, щоб зцілив мене!

Іван підняв чародія із землі, відвів його убік від юрби й довго розмовляв з ним наодинці. А потім знову підвів Нукіана до річки і охрестив його, адже колишній чародій покався і всім серцем бажав знайти Істинного Бога і присвятити Йому своє життя.

Тричі занурив Іван Нукіана у воду річки:

– Охрещується раб Божий Нукіан в ім'я Отця, і Сина, й Святого Духа! Амінь!

– Амінь! – Очі Нукіана знову стали бачити! Зі слізьми радості, повний невимовної благодаті та сердечного спокою,

якого не знав він за все своє життя, повів Нукіан найдорожчу для себе людину, Івана, у свій дім, щоб віддячити йому. Ось увійшли вони у внутрішній двір, де гостей зустрічають слуги. Раптово з кімнат почав доноситися шум, і назустріч хазяїнові вибігли всі інші раби й домочадці. Виявилося, що, як тільки Іван переступив поріг Нукіанового дому, всі ідоли, великі й малі, що були в цьому домі, розсипалися в порошок. І це чудо так потрясло всіх домашніх, що в той же день побажали охреститися й вони.

Скарб Патмосу

Так за роки свого перебування на Патмосі Іван майже всіх жителів острова навернув у християнську віру. Але не тільки Патмосу, а й усьому світу подарував святий великий скарб, поки жив на цьому острові. Цей скарб – святе Євангеліє, Євангеліє від Івана. Одного разу, заповівши всім християнам Патмосу поститись, він взяв із собою Прохора й пішов далеко від міста. Зійшовши на високу гору, Іван пробув у молитві три дні. Після третього дня загримів великий грім, гора затряслася. Прохір від страху впав на землю. Обернувшись до нього, Іван підняв його, посадив праворуч від себе й сказав:

– Пиши те, що почуєш із вуст моїх.

І, піднявши очі до неба, знову молився, а після молитви став говорити:

– На початку було Слово, і Слово було в Бога, і Слово було Бог...

Це були перші слова його Євангелія – благої звістки про Ісуса Христа, Сина Божого. У Великодню ніч саме ці слова звучать у всіх

православних храмах на різних мовах, виголошуються по всьому світі... Так зі слів Івана було записано рукою Прохора і все Євангеліє.

Зійшовши з гори, апостол звелів Прохорові переписати все, що він записав, щоб переписане залишити християнам Патмосу.

На Патмосі святий Іван Богослов написав й іншу книгу – Одкровення, або Апокаліпсис, книгу про останні часи світу, про Страшний Суд. Переказ розповідає, що одного разу він пішов із Прохором в печеру й провів там з ним у молитві десять днів, а потім ще десять днів – сам. В останні десять днів він нічого не їв, а тільки молився Богу, просячи Його відкрити Свою волю про світ. Нарешті почув голос небесний: «Іване, Іване!»

Той відповів: “Що звелиш, Господи?”

І говорив голос зверху: «Потерпи ще десять днів, і буде тобі Одкровення велике!»

Апостол провів ще десять днів без їжі. І тоді Ангели Божі зійшли до нього й сповістили багато таємного. І коли Прохір повернувся до нього, він послав його за чорнилом і пергаментом, а потім два дні розповідав Прохорові про Одкровення, що бачив і що чув, а той записував їх. Так і виникла ця книжка, що ввійшла в Святе Писання, – Одкровення Івана Богослова. В ньому через свого улюбленого учня Господь попереджає, що чекає усе людство, коли Він вдруге прийде на землю.

Повернення в Ефес

Усю роботу, заради якої привів Господь Івана на Патмос, було зроблено. Закінчився й строк заслання: імператора Доміціана, що заслав Івана й Прохора, було вбито. Новий імператор Нерва

звільнив усіх, вигнаних і ув’язнених колишнім правителем.

Іван вирішив повернутися до Ефеса. Християни Патмосу благали не залишати їх, але він був невблаганний. Жителям Патмосу було залишено Євангеліє.

Перед тим, як покинути острів, святий апостол Іван обійшов всі міста й селища Патмосу, утверджуючи християнське братство у вірі. І проводжали його віруючі з великим плачем і риданням:

– Заходить сонце, що просвітило вченням правди нашу країну!

Зате в Ефесі апостола зустрічали піднесено, з радісними вигуками:

– Благословенний хто йде в ім’я Господнє!

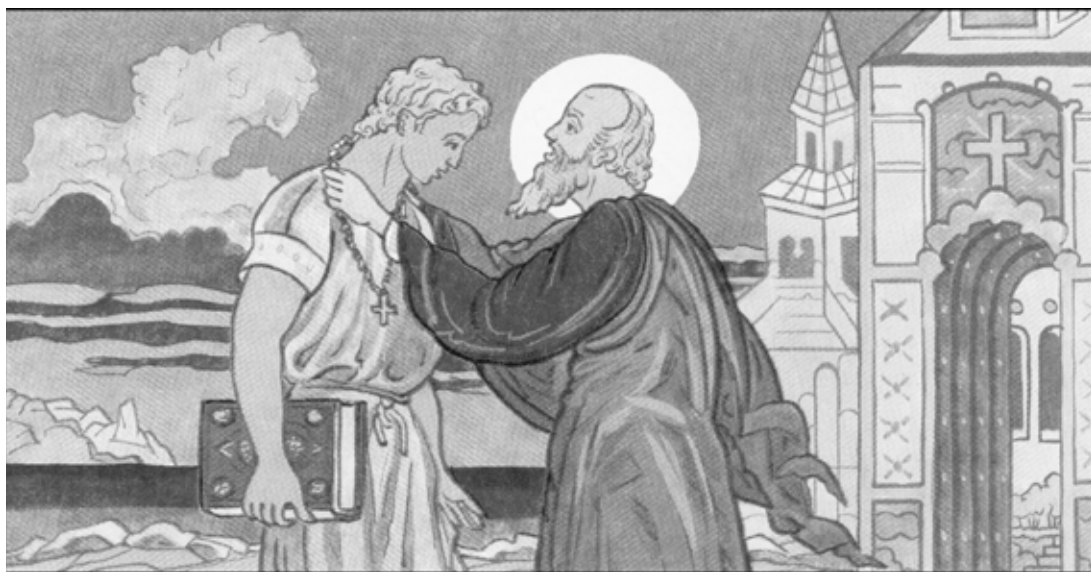
Історія юнака

В Ефесі Іван не переставав трудитися, навчаючи народ і наставляючи його на шлях спасіння.

Проповідуючи Євангеліє, він обійшов багато інших міст Азії, щоб до всіх донести світло Христа, організовував усюди святі церкви й прислав єпископів і священників.

У якомусь місті, неподалік від Ефеса, апостол звернув увагу на одного юнака, побачивши в ньому палку душу, схильну до добрих справ. Іван просвітив і охрестив його. Потім привів до єпископа, щоб той навчав його у святій вірі Христовій. А сам пішов проповідувати Євангеліє в інші місця. Але перед своїм відходом при всіх сказав новопоставленому єпископові міста:

– Ось цього юнака перед всією Церквою й перед Богом

я доручаю тобі. Зберігай його, як скарб, піклуйся про нього, учи його добру.

Щоб виконати волю апостола, єпископ прийняв юнака у свій дім і сумлінно вчив його Священному Писанню. Йому здавалося, що цього достатньо: навчати Закону Божого – означає вчити добру. Яке ще виховання потрібне? Єпископові було байдуже, з ким спілкується парубок, про що думає, крім навчання, про що розмовляє зі своїми однолітками.

Але ж ворог роду людського більш наполегливо полює на хороших людей, ніж на поганих! Найбажанішою здобиччю для диявола є саме той, хто пізнав Бога, хто горить душею, хто прагне до добра. І була б його, ворога, воля, він би всіх людей зробив такими, як Юда, що був серед найближчих учнів Христа й зрадив Його!

...Так, юнак вивчив у єпископському домі Священне Писання. Але йому хотілося якомога більше бути з молодими людьми, такими ж, як він, ні в чому не відстаючи від них

і навіть у всьому випереджуючи їх, – адже він був палкий, талановитий, жвавий! А ще йому дуже хотілося завзято сперечатися цілими ночами, тільки не із всезнаючими «дорослими», які дивляться на тебе зверху вниз (з ними й не посперечаєшся, їм уже все задалегідь відомо!), а з тими, для кого його слова щось важать, і з ким можна говорити на рівних. А ще він відчував, що попереду в нього довге життя, і це життя повинно бути дуже насиченим, незвичайним. Всі радощі цього життя, які були недоступними для нього, коли він був дитиною, він повинен пізнати й відчувати!

Свободи в нього було достатньо. Однолітки тягнулися до нього, тому що він був яскравою особистістю і скрізь був першим.

Він ходив на молодіжні гулянки, де втішався різними балачками, хотів показати себе перед слухачами розумним і кмітливим... Базікання проходило настільки заплутано і суперечливо, що нерідко до ранку ніхто вже не міг згадати, про що йшла мова, і часто все закінчувалося потворним пияцтвом. Але це було для них дуже захоплюючим – бо їм здавалось, що вони вже дорослі і можуть у такий

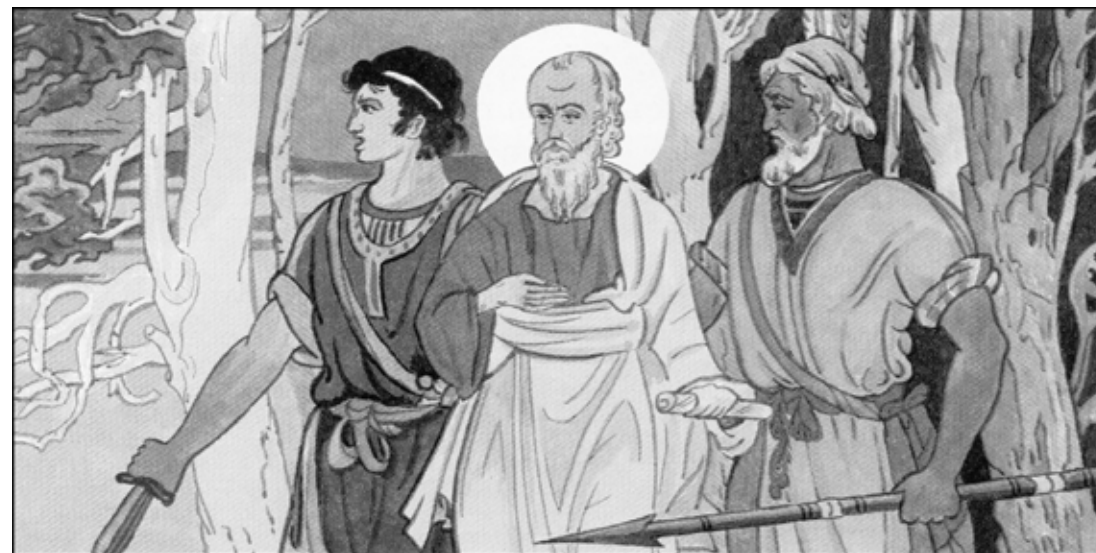
спосіб реалізувати себе. Та наступного дня, коли юнаки приходили до себе, вони із задоволенням та гордістю розповідали один одному про те, до якого безпам'ятства напилися та що витворяли п'яними.

А потім був перший нічний грабіж. Все це здавалося захоплюючою грою, при тому грою не на життя, а на смерть: якщо б їх спіймали, вони б заплатили за скоєне високу ціну! Але все обійшлося, і вони були щасливі, і одразу ж влаштували таку гулянку, якої ще не було!

Вранці він зрозумів, що вони зробили. Тепер все, чого його вчив святий Іван, а потім єпископ і Священне Писання, – все це було таким далеким, таким незрозумілим! Це було зовсім інше життя, а він був тепер злодієм і грабіжником.

Але якщо бути грабіжником, то великим! І юнак став отаманом розбійників.

Так породистий, потужний кінь, закусивши вудила, раптом звертає з прямої дороги й нестримно несеться в прірву.

Так був загублений для Церкви той, якого, як скарб, доручив апостол Іван на збереження єпископові.

...Минув час. Апостол Іван знову прийшов у те місто. Він покликав єпископа й сказав йому:

– Поверни мені скарб, що я та Христос довірили тобі на збереження, свідком чого є Церква, якою ти управляєш.

Єпископ перелякався, думаючи, що хто-небудь наговорив на нього святому, начебто він викрав якісь гроші.

– Який скарб? – запитав він.

– Я вимагаю в тебе юнака, якого вручив тобі при всіх, для того щоб ти навчив його страху Божого, вимагаю душу брата!

– Юнак помер! – застогнавши з глибини серця, відповів єпископ.

– Як помер? Якою смертю? – запитав Іван.

– Помер для Бога, – продовжував єпископ. – Він закінчений негідник, гірше того – розбійник, навіть ще гірше – гроза всієї округи. Він уже не в Церкві, а на горі зі своєю зграєю головорізів.

Почувши це, апостол з горя розідрав свій одяг й з плачем, б'ючи себе по голові, вигукнув:

– Хорошому наставникові довірив я душу брата!.. Чи ж так личило тобі оберігати душу його? Подайте мені чимшвидше коня та провідника!

І тільки-но до нього підвели коня, він одразу ж поскакав у гори. Тут була застава розбійників. Апостола схопили. Він не намагався втекти і не просився на волю.

– Я за тим і прийшов, – вигукнув він, – щоб бути схопленим вами! Ведіть мене до свого ватажка. Справа стосується життя та смерті!

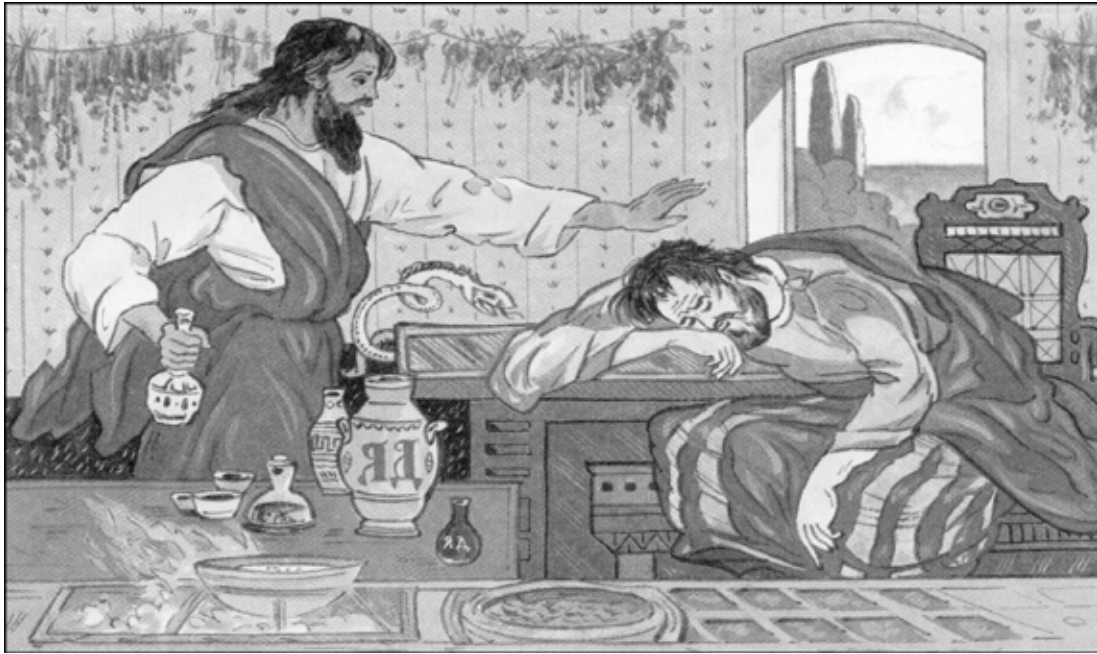
Озброєний отаман стояв, очікуючи, коли до нього підведуть полоненого, – і раптом впізнав апостола! Його охопив такий жах і сором, що він кинувся втікати. А святий, забувши про свою старість, погнався за ним щодуху з криком:

– Дитино, навіщо біжиш ти від мене, свого батька, старого, немічного, беззбройного? Пошкодуй мене, синку! Не бійся, є ще для тебе надія на життя! Я відповім перед Христом за тебе; якщо потрібно, і смерть за тебе прийму, як Господь прийняв її за всіх нас, і душу свою віддам за твою душу! Зупинись! Повір, Христос послав мене!

Розбійник завмер. Він увесь стиснувся і стояв, немов скам'янілий, не сміючи навіть повернути голову... Потім обернувся, не піднімаючи очей і нічого не бачачи, опинився в обіймах старця. Іван цілував його обличчя і руки, обливаючи їх слізьми, притискав до своїх грудей тремтячого від ридання розбійника і говорив слова любові й віри.

Разом вони повернулися до міста.

А потім пішли довгі місяці покаяння-праці, в якій знову

народжувалася для життя загинула душа юнака. Труднощі цієї праці вони несли обоє, пліч-о-пліч – старець і парубок. Іван розділяв з ним строгість каяття, сам з ним постився та молився, відклавши всі свої інші справи, не залишав цього міста. Не залишав доти, поки не зміг, нарешті, благословити своє духовне чадо та сказати йому:

– Іди в світ, дитя моє! Своїми сльозами, розкаянням, молитвами та постом ти зміцнив свою душу, і тепер ти не дитя, а воістину дорослий чоловік перед Богом. Ти можеш іти до Царства Небесного, не спираючись постійно на свого старого й немічного батька. Де б я не був, любов моя невідлучно буде з тобою, і вже ніщо не повинно віддалити тебе від Божої любові.

Недіюча отрута

Один християнин потрапив у скрутне становище: йому не тільки не було за що жити, але багатьом він був винен гроші, і віддати було нічим, а ті кредитори, кому він заборгував, зовсім замучили його, вимагаючи повернути борги. Ніякої надії заробити гроші у нього не залишилося, і він впав у розпач.

Немає важчого гріха, ніж розпач, адже в стані розпачу біси навіюють людині гріховні думки, і людина в такому стані може скоїти ще інші страшніші, смертні гріхи! Адже й окаянний Юда, якби не впав у розпач, то зміг би ще покаятися за свій страшний гріх і отримати прощення від Всеблагородного Господа – але замість цього він пішов і повісився. Ось і той бідняк, хоч і був він християнином, але у розпачі своєму нічого не міг вигадати кращого, як покінчити життя самогубством.

Він звернувся до знахаря, щоб той допоміг йому у цьому страшному намірі й попросив у нього смертельну отруту: «Отруту я беру для себе самого, а як плату за неї ти візьмеш все, що залишиться після моєї смерті: хатинку і все, що є в ній». Чаклун дав йому смертоносний напій.

Взяв християнин страшну чашу й поніс її додому. Страшно стало йому дорогою, адже годину тому смерть була тільки в його думках, а тепер він тримав її в своїх руках! Коли вип'є цю останню чашу – шляху назад не буде, навіки загине тіло його і душа! Від жаху він не міг іти далі, думки й почуття вихором кружляли в його голові, і невидимі злі духи, як хижі птахи, вже терзали його душу. Він ледь не втратив свідомість, але випрямився, осінив чашу хресним знаменням і одним махом випив її.

Випив – і залишився стояти посеред вулиці.

Не зашкодив йому страшний напій.

Нічого не розуміючи, прийшов він у свою халупу й впав на убоге ліжко. Думки все ще кружляли вихором, не склалися в щось ясне. Можливо, врятований задумався би, від якого гріха відвернув його Бог, — але тут в хату увійшов кредитор, якому він найбільше заборгував, і грубо закричав:

— Не ховайся, негіднику! Я знаю, що ти вдома! Не відступлю від твого порогу, доки не витрушу з тебе все до останнього мідяка!

Зі стогоном схопився бідняк за голову і зрозумів, що виходу, як і раніше, немає. Схопився, кинувся до дверей і крикнув прямо в обличчя цьому чоловікові:

— Ось! Іду за грошима, що я тобі винен! Чекай на мене, без грошей я не повернуся!

А про себе він подумав: «Мабуть, не повернуся вже ніколи — ні з грошима, ні без грошей!» І побіг — до чаклуна.

— Дай мені сильнішу отруту, — сказав він знахарю, увійшовши до його хати. — Бачиш, ця не подіяла!

Чаклун здивувався, побачивши його живим, і дав йому найсильнішу отруту.

Повільно, у роздумах пішов християнин у бік свого дому. Звичайно ж, вдома йому не було що робити: на порозі, швидше за все, чекав на нього все той же кредитор, а може, ще й інші разом з ним.

Але й квапити останню хвилину він не хотів: він і після першого разу ще не отямився.

Однак відступати не було куди, і, скільки не тягни, а треба було завершувати.

Він перехрестив чашу і випив її до дна. Але нічого не відчув.

Він був живий і цілком здоровий. Отрута знову не подіяла!

«Ну й ошуканці ці знахарі! — подумав він, отямившись. — Чи вже цей, наш, зовсім невмілий? Тільки голову людям морочить, а сам навіть отрути приготувати не може!»

І він вернувся до чаклуна. Увірвавшись у будинок волхва, закричав:

— Ти знову обдурив мене, брехливий знахарю! Знову ти дав мені не отруту, а невідомо що. Хіба з такими речами жартують?!

Знахар навіть зблід.

— Ти випив те, що я тобі дав? — здивовано ледь вимовив він.

— Ще б пак! Усе до краплини! А результату нема! — Чаклун задумався, а потім запитав:

— А що ти робив, коли пив цю отруту? Може, ти говорив які-небудь заклинання? Або хто-небудь сказав тобі щось з'їсти або випити перед тим, як прийняти отруту?

— Та нічого я не робив, просто випив і все! — нетерпляче відповів бідняк.

— Не може бути, — твердо сказав знахар, що вже прийшов до тями. — Це найсильніша, абсолютно смертельна отрута, що діє миттєво.

Дивись, ось я беру ту ж пляшку й наливаю з неї всього лише кілька крапель.

Він взяв миску, налив туди юшки і капнув туди з пляшки, з якої лише кілька хвилин тому наливав страшну отруту християнинові. Підійшовши до порога, він покликав собаку й поставив перед нею миску. Собака жадібно накинулася на юшку – і тієї ж миті здохла.

Тепер вже зблід християнин. Болісне розважання відбилося на його обличчі. Нарешті він вигукнув:

– Ні, я нічого не робив із цією чашею, я тільки осінив її хресним знаменням!

Знахар помовчав, а потім ледь видавив із себе:

– Виходить, що це сила вашого хресного знамення перемогла отруту. Іншого пояснення немає.

Обоє відчули себе зовсім знесиленими й опустилися на лаву. А потім чаклун сказав:

– Веди мене до вашого голов-

ного, до начальника християн. Я повинен усе довідатися від нього.

Разом прийшли вони до Івана й розповіли всю історію, нічого не приховавши, а Іван мовчки слухав їх.

– Поясни мені, у чому ж сила вашого страшного знаку, чому знак хреста перемагає всі мої чари і навіть проганяє смерть? – спитав знахар.

– Але ж ти знаєш, Чий саме хрест, знаряддя Чиєї ганебної страти зображує наше хресне знамення? – запитав його Іван.

– Так, – з величезним напруженням відповів чародій. – Вашого вчителя Ісуса, що сам проголосив себе Сином Божим, Христом-Спасителем, але вчив тому, чого немає в Писанні, чому не вчив нас Мойсей. Він бентежив своїми дивним повчаннями народ Божий, тому його й ганебно стратили на хресті.

З глибокою любов'ю та лагідністю, дивлячись просто йому в очі, Іван почав свою розповідь:

– Закон даний через Мойсея, а благодать та істина з'явилися через Ісуса Христа, Сина Божого. Любов Божа відкрилася нам в тому, що Бог послав у світ Свого Єдинородного Сина, щоб ми отримали спасіння через Нього. Любов в тому, що не ми полюбили Бога, а що Він полюбив нас і послав Сина Свого, щоб через Нього проявилась милість Божа до нас, щоб ми не загинули через свої гріхи, а спаслись через Його милосердя. Він був Світлом Істини та Премудрості – Духа Святого, Яке просвітлює будь-яку людину, що приходить у світ. Він у світі був, Той, через Якого світ почав бути, і світ не пізнав Його. Він прийшов до своїх, до Свого народу – і свої Його не прийняли. А тим, які прийняли Його, що вірують в ім'я Його, Він дав владу бути дітьми Божими. Ось звідки велика сила, що має хресне знамення – знак нашої віри у величезну любов Божу: Господь Ісус Христос помер за нас, а вище за цю любові не буває.

Довго тривала розповідь Івана. Він розповідав про знамення, які Бог дав при народженні Ісуса Христа, як учив Він людей і дав їм головну заповідь – любити один одного тією ж любов'ю, якою Він Сам полюбив людей. Про Його чудеса – ті, які Іван бачив на власні очі. Про Його добровільне страждання та смерть. Про Його воскресіння, яким Він переміг смерть. Про те, як являвся Він, Воскреслий, Своїм учням, а потім вознісся на Небо до Бога Отця. І про те, як у день П'ятидесятниці Дух Святий зійшов на апостолів, навчив їх усякої премудрості, і так народилася Християнська Церква, і як вона поширилася по світу. І про те, хто ж такі християни і як Божа сила проявляється в цій Церкві так, що хворі зцілюються, одержимі нечистими духами очищуються і стають нормальними людьми, мертві – воскресають.

– Я розповів тобі про те, що було від початку, що ми чули, що

бачили на власні очі, що розглядали і чого руки наші торкалися, – завершив свою розповідь Іван. – Ми, учні Його, бачили й свідчимо, що Отець послав Сина Спасителем світу. Хто визнає, що Ісус є Сином Божим, у тому перебуває Бог, і він у Бозі. І ми пізнали любов через Премудрість – Духа Святого, яку дав нам Бог, і ввірували в Неї.

– Я хочу теж бути з Ним і з вами, – тихо й твердо сказав чаклун, коли Іван замовк. – І якщо, як ти говориш, під час хрещення у віруючого помирає тлінне, а з Христом він воскресає у вічність – я хочу також померти й воскреснути для нового життя з Ним.

Взявши його за руки й глянувши йому в саме серце, Іван відповів:

– Ріка поруч. Зараз ми підемо з тобою і приступимо до святого хрещення. Але тут є ще одна душа – нещасний християнин, що від страшної нужди і поневірянь забув про Бога свого, і тільки з великої благодаті Божої уникнув непоправного й жахливого гріха. Ні ти, ні я не будемо християнами, якщо не допоможемо йому.

Обернувшись до бідняка, він сказав:

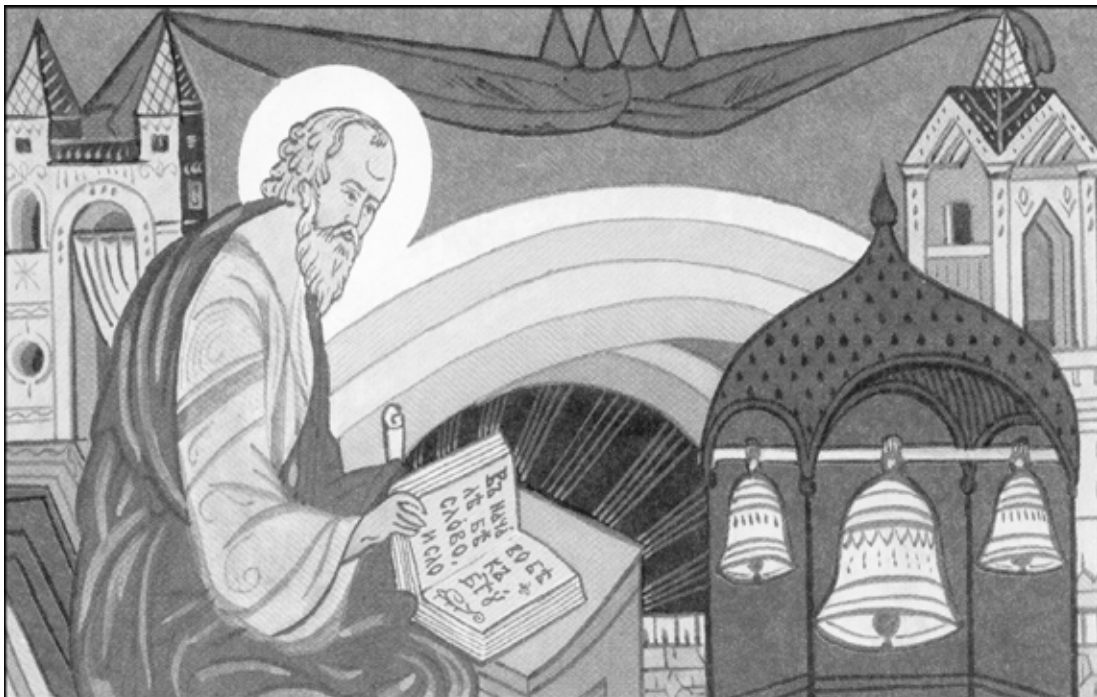
– Принеси з двору в'язку сіна.

Той миттю кинувся у двір і приніс сіно. Іван перехрестив в'язку і підніс до Бога молитву:

– Боже милосердний, Господи Ісусе Христе! Прояви силу Хреста Твого на цьому сіні й в ім'я спасіння цих рабів Твоїх перетвори його в золото!

І в цю ж мить купа сіна стала купою золота.

– Цього вистачить тобі, щоб заплатити борги і щоб більше не впадати в нові та в достатку утримувати свій дім. Іди ж і надалі не гріши, – сказав Іван біднякові й, взявши знахаря за руку, повів його до ріки – охрещуватися.

Останні роки

Іван Богослов дожив до глибокої старості. Останні роки він провів в Ефесі, де жив у домі Домна, того Домна, якого колись воскресив Іван (Діоскор, батько Домна, давно помер). Прохір також був з ним.

Іван був вже старий, дуже старий. У нього вже не було сил обходити околиці Ефеса, тим більше подорожувати в сусідні міста Азії. До нього приходили єпископи, і він повчав їх. Він хотів, щоб вони безперервно навчали народ Євангельському слову, а найбільше першої й головної євангельської заповіді – заповіді любові.

Коли сили зовсім залишили Івана, учні на руках приносили його до церкви. Він уже не міг довго говорити, не міг виголошу-

вати проповіді і повчати, а тільки увесь час казав:

– Дітки, любіть одне одного!

Давно вже померли всі апостоли, всі, хто бачив живого Господа, а він, улюблений учень Христа, ще залишався на цій землі. Люди вважали за щастя побачити його, торкнутися його руки. А він повторював тим, що приходили:

– Дітки, любіть одне одного!

– Чому ти повторюєш одне й те саме? – насмілились одного разу запитати його учні.

Апостол відповів:

– Це – найголовніша заповідь. Якщо ви виконаєте її, то виконаєте й весь закон Христа.

Одного разу (йому було вже 104 роки) він сам вийшов з міста із сімома своїми найближчими учнями. Весь шлях пройшов,

навіть не опираючись на них. Нарешті він зупинився й велів їм сісти, а сам, відійшовши трохи далі, почав молитися. Потім, повернувшись до учнів, звелів їм копати хрестоподібну могилу.

Плачучи, учні виконали його наказ, а у самого апостола ніби вселилася нова сила, і його колишня стареча неміч минула – він утішав їх і повчав. Потім сказав Прохорові:

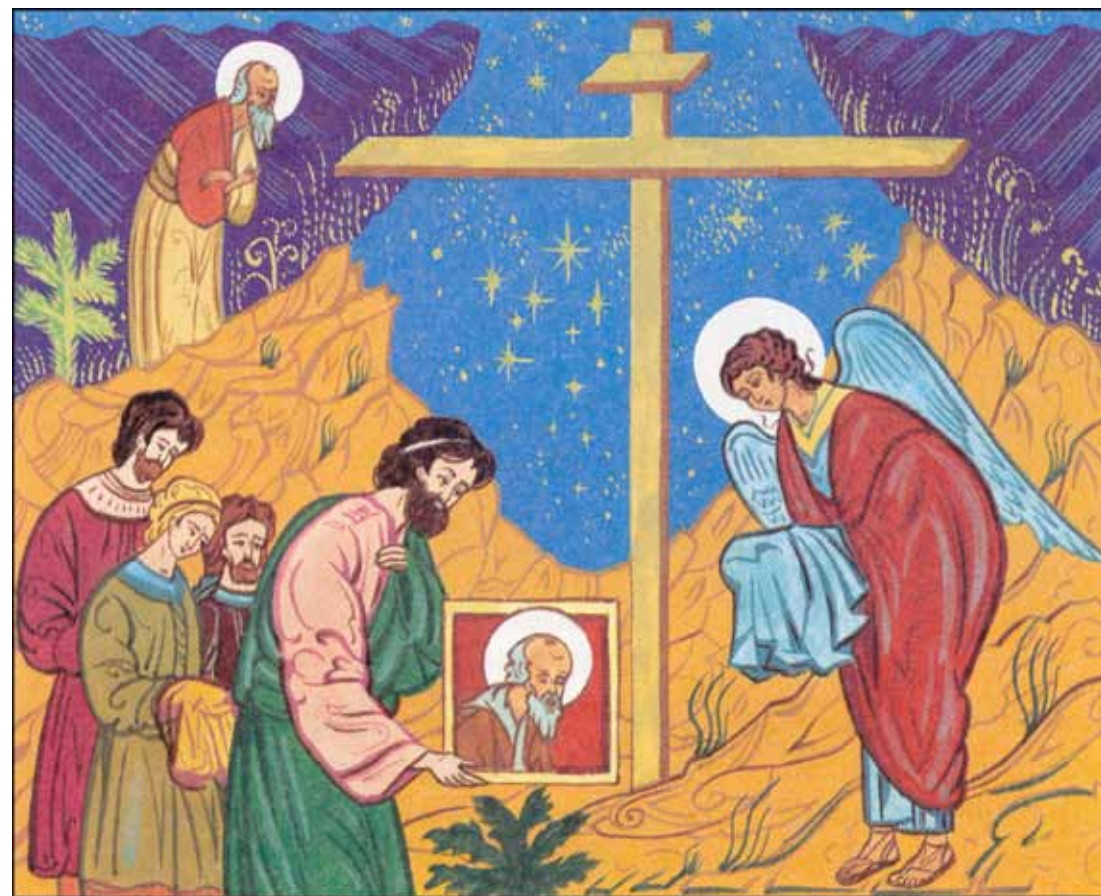
– Дитя моє, після моєї смерті одразу вирушай в Єрусалим і залишайся там до своєї кончини. Не навіки наша розлука.

І ще, наставивши учнів, що плакали, і поцілувавши кожного з них, він сказав: “Візьміть землю і покрийте мене нею”. І спустився в могильну яму.

Учні не сміли послухатися вчителя. Плачучи, поцілювали вони його й покрили землею до колін. Він знову поцілював кожного, і вони засипали його землею по шию. Він велів прикрити його обличчя покривалом. Останні миті бачили учні найдорожче їм на землі обличчя. Вже і покривало було накинуто, і вже, крізь тканину поцілювавши його голову, вони засипали його землею.

Зі сльозами повернулися вони в Ефес і розповіли про все іншим учням, адже всі християни Ефеса були його учнями. У місті запанувала глибока скорбота: хоча християни й розуміли, що апостол перейшов до кращого життя і що любов його залишається з ними. Але сумно було їм, що вони не змогли пошанувати його останнім цілуванням, надивитися на нього перед розлукою. І багато хто так сумував, що вирішив піти до місця, де був похований апостол, і розкопати могилу, щоб попрощатися з ним.

Так і зробили. Але могила була порожня: тільки земля й каміння. Він вознісся на Небо душею і тілом, як і його вчи-

тель Ісус Христос, як Марія – Свята Богородиця і інші святі, які подвигом своєї душі служили Господу вірою і правдою заради істини, віри та любові.

Для святих смерті немає. Коли Господь воскрес, Він воскресив з Собою й все людство — позбавив від влади смерті. Ще при Своєму земному житті Він говорив, а святий апостол Іван Богослов передав нам Його слова: **“Істинно, істинно кажу вам: той, хто слухає слово Моє і вірує в Того, хто послав Мене, має життя вічне і на суд не приходить, але перейшов від смерті в життя”** (Євангеліє від Івана, розділ 5, вірш 24). **“Я живу, і ви будете жити”**, — сказав Він Своїм учням (Євангеліє від Івана,

розділ 14, вірш 19). Ось чому ми називаємо кончину святих не смертю, а переходом від земного життя до Небесного, від людей – до Бога, від тимчасового – до вічного, від гіршого — до кращого, де панує любов і правда, тому що там Бог.

Доля улюбленого учня Христового, як і його кончина, була особливою, відмінною від долі інших святих. Недарма ніхто не бачив його мертвим, покійним. Саме про нього ще за його життя ходила звістка між християнами, що він не вмере. Це пророцтво було взятé зі слів Воскреслого Христа, сказаних про Івана апостолові Петрові: «Якщо Я хочу, щоб залишився він, аж поки Я прийду, то що тобі до того? Ти йди за Мною». Сам Іван в останній главі свого Євангелія передав нам ці слова Христа й те, як їх зрозуміли учні, але підкреслив: «Ісус не сказав йому, що не вмере, а тільки сказав: «Якщо Я хочу, щоб залишився він, аж поки Я прийду, що тобі до того?»».

Так таємничо пішов він із землі, щоб бути з улюбленим своїм Господом і Вчителем. Так любов його залишилася з нами. Нечутно повторює він тим, хто пам'ятає про нього й любить його: «Діти, любіть одне одного!». А ми молимося йому:

Святий апостоле і євангелісте Іване Богослове, моли Бога за нас!

Пастушок та ікона Івана Богослова

Ця повість записана в античній книзі під назвою «Пролог», що була улюбленим читанням християн протягом багатьох століть.

У маленькому містечку неподалік Константинополя жив хлопець-сирота. Він заробляв собі на прожиття тим, що наймався пасти гусей. Імені його ніхто не знав, всі просто називали гусопасом.

На воротах містечка була ікона святого апостола Івана Бо-

гослова. Раніше в давнину всі старовинні міста, навіть маленькі, мали міську стіну й ворота. Хлопчик щодня виганяв своїх гусей за міську стіну і пас їх поблизу міських воріт. Він любив дивитися на ікону Івана Богослова і милуватися нею. Адже в лику святого його приваблювали мирний дух благочестя, світло і мудрість, які незримо сяяли від цього образу, і очі самі собою постійно направлялись туди, де душа незримо наповнювалась духовною благодаттю Духа Святого – Премудрості Божої. Цю благодать може відчутти тільки чиста душа, в якій є добре серце. Таким був і наш пастушок. Він настільки захопився ликом на іконі, що намагався намалювати його на піску пальцем або паличкою.

І він так став молитись:

– Господи, дай мені навчитися змалювати цей образ! Я всією душею бажаю цього!

Але в нього нічого не виходило. Знову й знову загладжував

він свій малюнок на піску й починав малювати – і так цілих три роки!

Одного разу підійшов до нього величний сивий старець і запитав:

– Що ти робиш, гусопасе? Що малюєш на піску?

Хлопчик зніяковів, але відповів:

– Пане добродію, подивіться на ворота! Бачите ікону святого Івана Богослова? Я вже третій рік намагаюся на піску намалювати його, але мені не вдається.

Старець (а це був Іван Богослов) запитав пастушка:

– Отож, ти хочеш бути іконописцем?

– Так, пане, – відповів хлопчик, – я хочу цього понад усе на світі!

Діставши папір та перо, старець написав на ньому таке послання:

«Я, Іван Богослов, що лежав на грудях Господа та пив Його чашу на Таємній Вечері, до тебе, Хінарю, відсилаю цього пастушка. Навчи його іконопису так, щоб він писав ікони краще, ніж ти сам».

Він запечатав лист перснем і дав хлопчикові, сказавши:

– Іди в Константинополь. Там є царський живописець на ім'я Хіна. Він розписує золоті царські палати, а на утренью завжди їздить у храм святої Софії. Дочекайся його там і передай цей лист. Скажи: «Його дав мені Іван Богослов». Він візьме тебе до себе.

Сказавши це, він зник.

Залишивши своїх гусей, хлопчик побіг у столицю. Був ще ранок, ранкова служба в храмі святої Софії закінчувалася. З храму стали виходити люди. Хлопчикові показали колісницю царського іконописця, і він кинувся до нього з листом. Іконо-

писець, взявши листа, став читати його, а хлопчик біг поруч із колісницею.

Прочитавши лист, Хінар з подивом глянув на хлопчика.

– Звідки в тебе це? – запитав він.

Хлопчик, хвилюючись, розповів йому про все, що сталося з ним, коли пас гусей.

Іконописець зрозумів, що лист справжній (до того ж він бачив, що маленький обірванець і читати не вміє) і що сталося диво, і побоявся послухатися святого. Довелося йому взяти хлопчика до себе на навчання. Але вчити іконописанню він хлопчика не хотів, бо чорна заздрість охопила його серце. Він боявся, щоб хтось інший не став кращим художником, ніж він. Хінара всі хвалили, навіть сам цар, і він насолоджувався цією похвалою і не збирався передавати таємницю свого мистецтва іншому, щоб слава не залишила його.

Заздрість робить багато шкоди самій людині та іншим людям. Вона, як хробак, гризе її душу, і тоді людина не здатна робити щось добре, а робить тільки зло. Заздрість призводить до ревнощів та ненависті, а потім людина впадає через них ще в інші гріхи, робиться злою, брехливою. Звідси і беруть початок всі війни між людьми і народами, адже люди вбивають одне одного через заздрість.

Хінар тримав хлопця як підручного, який виконував всі підготовчі роботи для іконопису, готував дошки та розтирав фарби, але до малювання його не підпускав.

В цей час за гроші одного вельможі була побудована нова кам'яна церква, і іконописцеві Хінару замовили написати ікону для церкви святого Івана Богослова. Хінар прийшов до храму, подивився, якого розміру повинна бути ікона, і дав доручення хлопчикові підготувати дошку та фарби. За Божим промислом Хінар надовго затримався до обіду.

Хлопчик підготував дошку і взявся за фарби до писання ікони. Вже було все готово, але іконописця все ще не було. Та до майстерні увійшов той же старець, що явився, коли він пас гусей, Іван Богослов, і запитав хлопця:

– Що ти робиш, гусопасе?

– Розтираю фарби для мого майстра. Він буде писати ікону Івана Богослова, – відповів хлопчик.

Іван сказав:

– Вставай і сам малюй цю ікону.

З трепетом хлопчик відповів:

– Пане, я ніколи не брав пензлі в руки й не вчився малювати.

– Дивися на мене та малюй, – повелів Іван.

Але хлопчик не знав, як і взятися до справи. Тоді Іван вклав у його руку пензлик в такий спосіб, рукою хлопчика, окреслив на підготовленій дошці свій образ, а потім, також рукою хлопчика, став шар за шаром покривати його фарбами.

Коли ікона була написана, Іван вийшов з майстерні. «І просвітилася палата від цієї ікони, немов від сонця».

А пастушок заплакав, з жахом думаючи про те, яке покарання буде від іконописця за свавілля.

Коли Хінар прийшов, то був вражений: образ був досконалішим за всі роботи, які він малював.

Миттєво слух про чудесну ікону донісся до царських палат. Імператорові сказали:

– У твого іконописця є учень. Він тільки три дні як вчиться, а написав таку ікону Івана Богослова, що вся палата освічується від неї, як від сонця, – і уявити неможливо!

За наказом царя негайно принесли ікону в царські палати, і обійняв царя страх від її сяйва.

Придворні думали та гадали, що сталося. Одні казали:

— Учень перевершив майстра!

— Ні, майстер вправніший, — заперечували інші.

Почувши ці суперечки, цар сказав:

— Я сам визнаю, хто з них вправніший. Нехай кожний з них намалює орла на стіні моєї палати. А я візьму яструба й пущу: на чий малюнок орла кине́ться яструб, той і буде кращим майстром.

— Вірно ти розсудив, о розумний царю! — погодилися придворні.

І ось майстер і учень намалювали по орлу на стіні царської палати, і всі прийшли помилуватися їхньою роботою. Побачивши зображення, створене царським іконописцем, вельможі вигукнули:

— Немає у всьому світі подібного до нього!

Але коли підійшли до творіння учня, то й зовсім втратили мову — таким воно було прекрасним.

А цар, як і задумав, пустив яструба. Птах миттєво кинувся до

орла, написаного учнем, і намагався вступити в бій із зображенням. Так учень переміг.

Цар зробив пастушка своїм придворним іконописцем і взяв його до свого палацу.

Чудесну ікону Івана Богослова віднесли до церкви, для якої вона була написана. Церква була освячена в ім'я святого Івана Богослова з великою пишністю і радістю, прославляючи Господа нашого Ісуса Христа, Якому слава нині, і прісно, і навіки віків. Амінь.

Печера Апокаліпсису

Апостол Іван жив на Патмосі в невеликій печері, де і написав своє Одкровення. Вона збереглася до наших днів і є місцем паломництва і поклоніння. Називається вона Святою печерою Апокаліпсису. У ній облаштована церква. Відомий літургіст Олексій Дмитрівський, що відвідав Святу печеру Апокаліпсису понад сто років тому, описував її так:

«Грот Апокаліпсису знаходиться якраз на половині дороги від пристані до монастиря, недалеко від самої дороги. Зовні він покритий будівлями, серед яких височіє витончений купол головного храму на честь святої Анни. Храм Одкровення — це природна, абсолютно необроблена печера з темно-сірого вапняного каменю, пристосована для богослужбних цілей.

Грот цей дуже малих розмірів. На самій стелі гроту є три досить помітні борозни або смуги від того «великого землетрусу» (Одкровення святого Івана Богослова, розділ 6, вірш 12), яким супроводжувалося бачення сокровенних таємниць Божих вели-

ким тайновидцем. Грот Апокаліпсису зберігся у своєму первісному вигляді з II століття». Мало що змінилося відтоді.

– Я багато років живу на Патмосі, – говорить Віолета Сколіну, гід острова. – Саме тут, у святій печері, перед іконою Апокаліпсису, я знаходжу душевний спокій. Що б не сталося в моєму житті, хороше або погане, я приходжу сюди, щоб подякувати Богу за все!

У середині XX століття на острів прибула одна сім'я з Афін. Ці

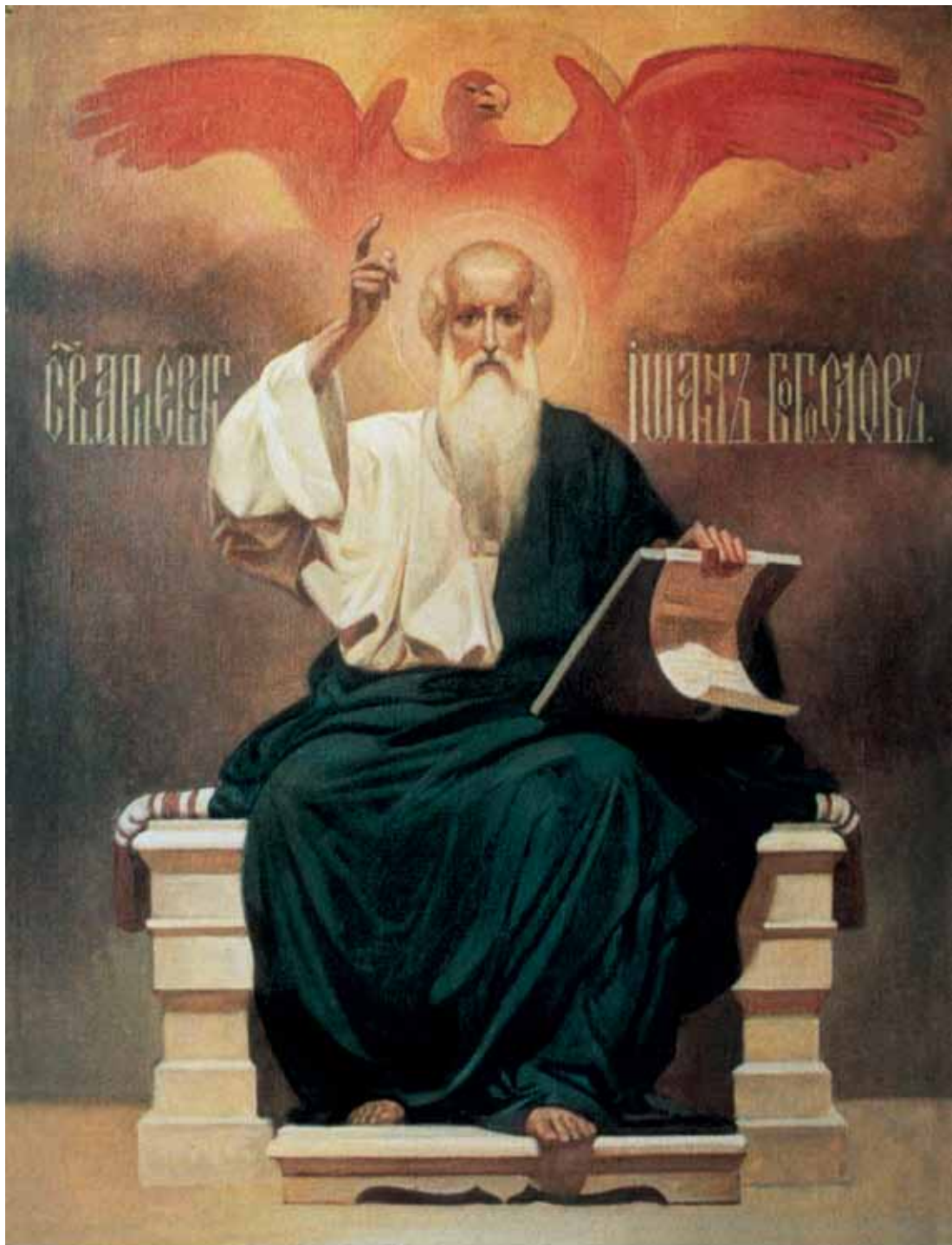
люди мали велике бажання просити святого Івана вилікувати їхню глухоніму дочку. Увійшовши до печери і наблизившись до іконостасу, батьки впали на коліна, а дочка почала відштовхувати їх, даючи зрозуміти, що вони наступають на гробницю святого. Після цього сталося диво – дівчинка заговорила і стала чути, а на тому місці, перед іконостасом, до сьогоднішнього дня стоїть мідна огорожа. За давніми свідченнями, саме там і покоїлася голова апостола Івана під час сну. Праворуч від входу у Святу Печеру, на гладкій з невели-

ким виступом поверхні, лежить Святе Євангеліє. Саме тут був написаний «Апокаліпсис». Тут зберігся виступ у скелі, на який апостол з причини своїй старості спирався, щоб встати.

Отець Ісідор, священник і учитель духовної школи, служить Літургії у Святій печері. Багато хто з місцевих жителів вважає за краще проводити обряд хрещення саме тут, вважаючи, що «одне з найсвятіших місць – це грот Апокаліпсису, адже живучи тут і знаючи історію цього місця, неможливо вчинити інакше».

На Патмосі на три тисячі жителів є близько п'ятисот церков. Майже кожен житель острова щонеділі ходить до церкви. Це як обов'язок, який треба виконати, це те, чого вчать своїх дітей батьки, і навіть маленькі діти, що зручно сидять на руках у своїх батьків, тихо слухають Літургію.

ІКОНА ІОАНА БОГОСЛОВА

Перша молитва святому апостолу євангелісту Івану Богослову

О великий апостоле, євангелісте громоголосий, Богослове довершений. Ти бачив таємні одкровення, що чекає людство, непорочний і возлюблений наперснику Ісуса Христа! Прийми нас, грішних, під своє заступництво. Випроси у Всемилотивного Чоловіколюбивого Христа, Бога нашого, милості, Який перед твоїми очима Кров Свою пролив за нас. Нехай помилує нас і простить наші гріхи по милості Своїй, і дарує нам здоров'я духовне і тілесне, всяке благодіяння та достаток. Настав нас отримати все це на славу Його, Творця, Спасителя і Бога нашого. А по кончині дочасного життя нашого нехай позбавить нас від немилостивих мучителів на митарствах, і щоб увійти нам в Небесний Єрусалим, якого славу ти бачив в Одкровенні. О, великий Іване! Збережи всі міста християнські, храм цей, тих, хто служить і молиться в ньому, від голоду, згубної смерті, вогню і меча, навали іноземної і міжусобних війн. Порятуй нас від всякої біди і напасті та молитвами твоїми відведи від нас праведний гнів Божий, і випроси для нас Його милосердя.

О великий Боже, Альфо і Омега, джерело і осново нашої віри! На моління уповаємо Івана святого, через якого Ти нам відкрив Себе, незбагненого Бога, в невимовному Об'явленні. Прийми його прохання за нас і даруй нам милосердя в просьбах наших на славу Твою. Понад усе допоможи нам стати духовно вдосконаленими, щоб увійти в Обителі Твої.

О Небесний Отче, Творцю всього небесного і земного, Всесильний Царю! Торкнись перстом Твоїм сердець наших, щоб перетворити їх з кам'яних на плотські, щоб цими новими і очищеними серцями

ми удостоїлись бачити Славу Твою та розрізняти добро і зло. Духом Премудрості очисти наш розум і нашу душу, щоб Премудрість Твоя вчила нас Заповідям Твоїм і тому, що угодне Тобі. Щоб ми жили не по плоті, а по Духу, і сподобились з Іваном прославляти ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, повсякчас і на віки віків. Амінь.

**Друга молитва святому апостолу і євангелісту
Івану Богослову**

О великий і всехвальний апостоле і євангелісте Іване Богослове, наперснику Христа, добрий наш заступнику і швидкий помічнику! Вмоли Господа, Бога нашого, дарувати нам відпущення гріхів, які ми вчинили в житті своєму ділом, словом, думками і всіма нашими почуттями. А при кончині нашій допоможи нам, грішним (ім'я), пройти митарства і позбутись вічної муки. Твоїм заступництвом прославляємо Отця, і Сина, і Святого Духа, нині, повсякчас і на віки віків. Амінь.

Зміст

Жереб апостола.....	5
Разом з Богородицею.....	8
Корабельна аварія.....	11
В Ефесі.....	15
Загибель Домна.....	20
Воскресіння.....	23
Чудеса перед храмом Артеміді.....	25
Помста.....	28
У дорозі на заслання.....	33
Втеча віщунського духа.....	37
Чародій Кінопс.....	41
Хто сильніший?.....	44
«Великий Бог Вовк».....	50
Старий знайомий.....	53
Нукіан.....	55
Скарб Патмосу.....	61
Повернення в Ефес.....	62
Історія юнака.....	63
Недіюча отрута.....	71
Останні роки.....	78
Пастушок та ікона Івана Богослова.....	82
Печера Апокаліпсису.....	89
Перша молитва святому апостолу і євангелісту Івану Богослову.....	93
Друга молитва святому апостолу і євангелісту Івану Богослову.....	94

